

7

OMSETNING AV LEGEMIDLER I NORGE – DETALJERT STATISTIKK

I kapittel 7 gis det kommentarer og oversikter i tabellform over omsetningen av reseptpliktige legemidler til human bruk etter resept, og etter ordrebestillinger (sykehus, sykehjem) og reseptfrie legemidler, målt i omsetningsverdi (kroner) og definerte døgnosser (DDD) for hver av ATC-hovedgruppene. I tillegg kommer omtale av legemidler uten markedsføringsstillatelse i Norge, som omsettes etter godkjenningfritak. I kommentarene er det spesielt lagt vekt på å fremheve enkeltlegemidler og legemiddelgrupper der det har skjedd markante endringer i løpet av 2008, eller siste fireårsperiode.

OMSETNING AV LEGEMIDLER FORDELT PÅ ATC-HOVEDGRUPPER

ATC-systemet (Anatomical Therapeutic Chemical) er et internasjonalt klassifiseringssystem for legemidler anbefalt av Verdens Helseorganisasjon (WHO). Systemet er hierarkisk, og legemidlene er klassifisert ned til virkestoffnivå. Alle virkestoffene har en ATC-kode.

Ved hjelp av ATC-kode kan man finne frem til hvilken terapeutisk og/eller kjemisk gruppe et virkestoff tilhører. ATC-kode brukes som utgangspunkt for å få en oversikt over innholdsstoffer og preparater, og hvilke legemidler som har samme eller nær beslektet virkning.

For de fleste av virkestoffene er det angitt en definert døgndose (DDD). DDD er en teknisk verdi, fastsatt internasjonalt, som ideelt sett skal gjenspeile legemiddelbruken internasjonalt. Verdien er bestemt ut fra at den skal være mest mulig lik gjennomsnittet av dosene som benyttes for det aktuelle legemidlet ved dets hovedindikasjon hos voksne. Bruk av DDD gjør det mulig å sammenligne bruk av legemidler over tid og mellom land.¹

Enheden DDD/1000 innbyggere/døgn brukes til å gi et anslag for hvor stor del av befolkningen (i promille) som kan bruke en dose (DDD) daglig i løpet av ett år. Når en vet hvor mange doser som selges, fordeles salget på hele befolkningen, eller spesifikke grupper av befolkningen, og på 365 dager. Når for eksempel salget av antidepressive legemiddel i 2008 var 50,4 DDD/1000 innb./døgn, betyr dette at det er solgt så mange doser at 50,4 av 1000, dvs. 5,04 prosent av befolkningen, kan bruke en dose hver eneste dag i 2008. Det er imidlertid viktig å være klar over at doseringen av et legemiddel kan variere betydelig, og at mange legemidler kun brukes i en begrenset tidsperiode. Der legemidlene brukes av en begrenset gruppe, benyttes antall personer i den aktuelle gruppen (antall kvinner/menn, antall i bestemt aldersintervall).

¹ Mer informasjon om ATC/DDD systemet kan finnes på nettstedet: <http://www.whooc.no/atcddd/>

7.1 ATC - GRUPPE A

FORDØYELSE OG STOFFSKIFTE

DEFINISJON

ATC-gruppen omhandler legemidler knyttet til fordøyelsesorganer, stoffskifte og tannbehandling. De største undergruppene er legemidler mot magesår og spiserørsbetennelse, og legemidler til behandling av diabetes. I tillegg er blant annet vitaminer, mineraler og midler mot fedme, å finne i denne gruppen.

Viktige endringer

Ondansetron (A04AA01) og Pantoprazol (A02BC02) ble inkludert i trinnprissystemet fra 1. februar 2008.

Legemiddelverket informerte i september 2008 om at europeiske legemiddelmyndigheter (EMA) anbefalte at markedsføringstillatelsen for slankemidlet Acomplia (rimonabant) (A08AX01) skulle suspenderes i hele EU/EØS-området. Årsaken er flere bivirkninger, og dårligere virkning enn ventet.

Tabell 7.1.1 Totalomsetningen av legemidler ATC-gruppe A i 2008

	Omsetning mill. kr	Prosent av total
Reseptpliktige legemidler etter resept til den enkelte pasient	1200,9	63,8
Reseptpliktige legemidler til institusjoner (ordre)	96,0	5,1
Legemidler med godkjenningfritak, resept	8,7	0,5
Legemidler med godkjenningfritak til institusjoner (ordre)	3,4	0,2
Reseptfrie legemidler	573,8	30,5
Totalomsetning gruppe A	1 882,9	100

Tabell 7.1.2 Omsetning og forbruk av reseptfrie legemidler i ATC-gruppe A etter resept (mill. kroner og mill. DDD)

ATC 2. nivå		2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08	2008 mill. DDD	Prosent endring 2007-08	DDD per 1000 innb./ døgn 2008
A01	Munn og tannmidler	1,7	0,2	0,2	1,6	0,1
A02	Midler mot syrerelaterte lidelser	365,9	-9,1	59,5	11,0	34,4
A03	Midler mot funksjonelle gastrointestinale lidelser	8,7	9,1	1,8	9,0	1,0
A04	Antiemetika	36,0	-21,2	0,3	11,2	0,2
A05	Galle- og leverterapi	7,7	12,9	0,5	13,1	0,3
A06	Laksantia	0,3	-	0,02	-	0,01
A07	Antidiarroika, tarmantiseptika og antiinflammatoriske midler	95,3	8,6	7,0	6,3	4,1
A08	Midler mot fedme, ekskl. diettpreparater	76,2	-11,7	5,1	10,6	3,0
A10	Blodsukkersenkende midler	438,1	3,6	75,7	6,6	43,8
A11	Vitaminer	39,6	7,6	18,0	13,4	10,4
A12	Mineralprodukter	34,0	14,9	12,0	14,9	7,0
A14	Anabole midler til systemisk bruk	0,1	-10,2	0,04	-10,1	0,02
A16	Andre fordøyelses- og stoffskiftepreparater	97,3	5,9	0,03	17,0	0,01
Totalt		1200,9	-1,6	180,1	9,4	104,2

A02B Midler mot magesår og reflukssykdom

Salget av midler mot magesår og reflukssykdom etter resept utgjorde 365,9 mill. kroner, og salget av reseptfritt 136,4 mill. kroner. Omsetningen etter resept ble redusert med 9 prosent og forbruket målt i DDD har økt med 11 prosent fra 2007. Det reseptfrie salget utgjorde 25,6 prosent av totalsalget i 2008.

Fra tidligere tider har syrenøytraliserende midler som Titrilac, Link og Novaluzid (kalsiumkarbonat, aluminium- og magnesiumhydroksid) vært de ledende reseptfrie midlene ved behandling av syrerelaterte lidelser. De siste årene har midler som tidligere var forbeholdt behandling av magesår og refluksproblemer blitt reseptfrie, og disse har i dag tatt over markedet for denne type lidelser. Disse er for eksempel ranitidin (Zantac) og famotidin (Pepcidin). Omeprazol (Losec) er det siste av disse midlene som er gjort reseptfritt. Det fikk reseptfri status i 2006. Disse legemidlene er vedtatt solgt utenom apotek fra 1. januar 2009. Omsetningsutviklingen er illustrert i figur 7.1.1.

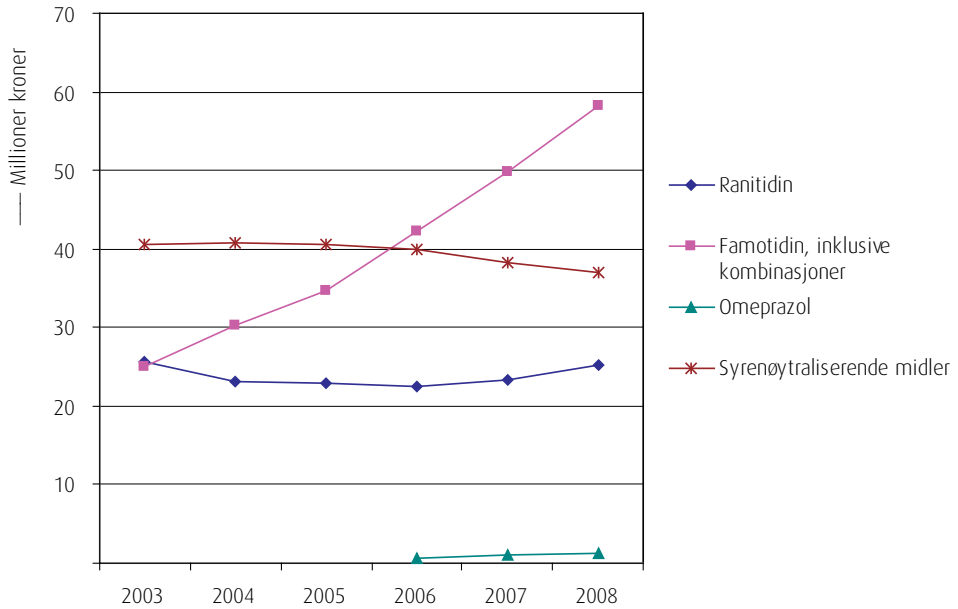
Omsetning av protonpumphehemmere (A02BC) rekvirert på resept utgjør størstedelen av gruppen A02B, med 343,8 mill. kroner av totalen på 365,9 mill. kroner. Fra 2007 ble lansoprazol (Lanzo),

omeprazol (Losec) og pantoprazol (Somac) foretrukne legemidler ved rekvirering etter blå resept ved behandling av spiserørsbetennelse. Dette førte til reduksjon i både forbruk og omsetning av esomeprazol (Nexium) og en svak økning av de andre tre produktene fra 2006 til 2007. I 2008 har omsetningen av de foretrukne legemidlene gått ned med 3,5 prosent, mens forbruket av disse er gått opp med 24 prosent. Salget av Esomeprazol (Nexium) er stadig på vei ned, og omsetningen er redusert med 12 prosent mens forbruket er redusert med 1 prosent (se figur 7.1.2).

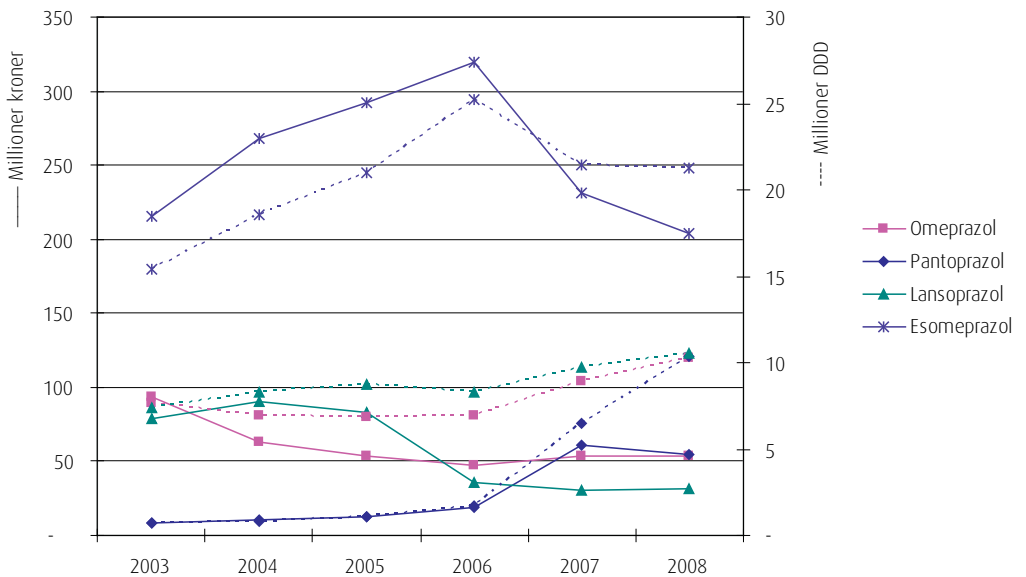
Ordresalget av legemidlene innenfor gruppe A02BC har også stabilisert seg etter endringene fra 2007. Omsetningen av det foretrukne legemiddelet pantoprazol (Somac) økte i sykehus fra 2,2 mill. kroner i 2003 til 8,7 mill. kroner i 2007, men har gått tilbake med 15 prosent til 7,4 mill. kroner i 2008. Esomeprazol sank med 17 prosent i forbruk og 29 prosent i omsetning fra 2006 til 2007. Fra 2007 til 2008 økte omsetning med 12,2 prosent og forbruket med 13,5 prosent.

Salget etter resept utgjorde 365,9 mill. kroner i 2008.

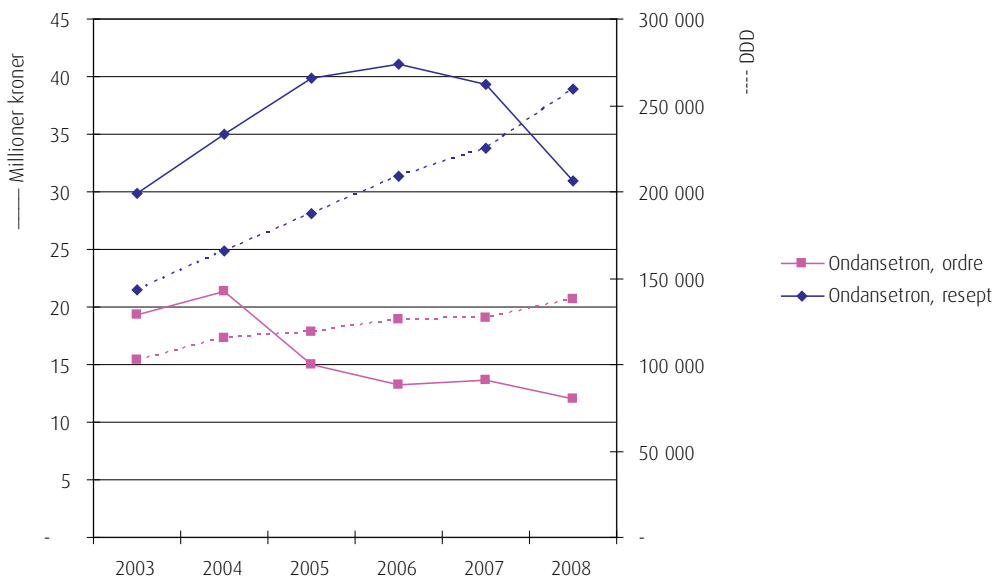
Figur 7.1.1 Omsetning av reseptfrie legemidler mot syrerelaterte lidelser, 2003 – 2008 (mill. kroner).

Figur 7.1.2 Omsetning og forbruk av de fire mest brukte protonpumpheemmerne etter resept, 2003 - 2008 (mill. kroner og mill. DDD)

Figur 7.1.3 Omsetningen og forbruk for ondansetron (Zofran) solgt etter resept eller ordre, 2003 - 2008 (mill. kroner og DDD).

A04 Antiemetika

I denne gruppen finnes legemidler til behandling av kvalme. Ondansetron (Zofran) er det desidert mest brukte midlet, både på resept og til bruk på sykehus (ordre). Omsetningstallene viser at produktet falt i pris til sykehus siden 2004, mens det per resept har falt i pris siden 2005 (fig. 7.1.3). I 2003 kostet legemiddelet 209 kr/DDD på resept og 189 kr/DDD til sykehus. Prisen per DDD på resept økte og nådde toppen i 2005 med 213 kr/DDD. I 2008 er prisen kommet ned i 119 kr/DDD. Prisen i sykehusomsetningen har sunket jevnt fra 2004, og er 87 kr/DDD i 2008. Den synkende prisen henger sammen med at ondansetron ble inkludert i trinnprissystemet 1. februar 2008 og legemiddelinnkjøpsavtaler i sykehus (LIS-avtaler).

A06 Avførende midler

Reseptfrie avførende midler ble omsatt for 153 mill. kroner i 2008 fordelt på 40 mill. DDD. Den største preparatgruppen målt i doser er osmotisk virkende midler (laktulose, makrogol) med 18 mill. DDD. Antall doser av disse solgt fra apotek sank betydelig i perioden 2004 til 2006, men snudde i 2007. Kontaktlaksantia (Dulcolax, Toilax, Pursennid) var

samlet den største gruppen avføringsmidler solgt i apotek i perioden 2005 til 2007 (fig. 7.1.4). Årsaken kan være at det har vært andre omsetningskanaler for de osmotisk virkende midlene enn apotek.

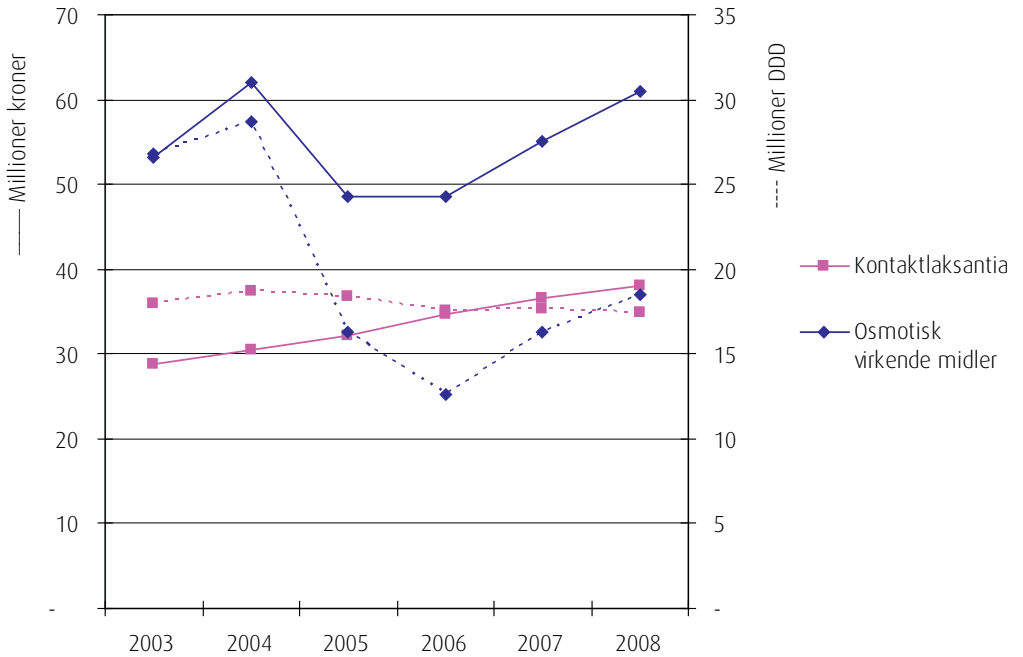
A08 Midler mot fedme, ekskl. diettpreparater

Det ble omsatt legemidler etter resept til behandling av fedme for 76,2 mill. kroner i 2008.

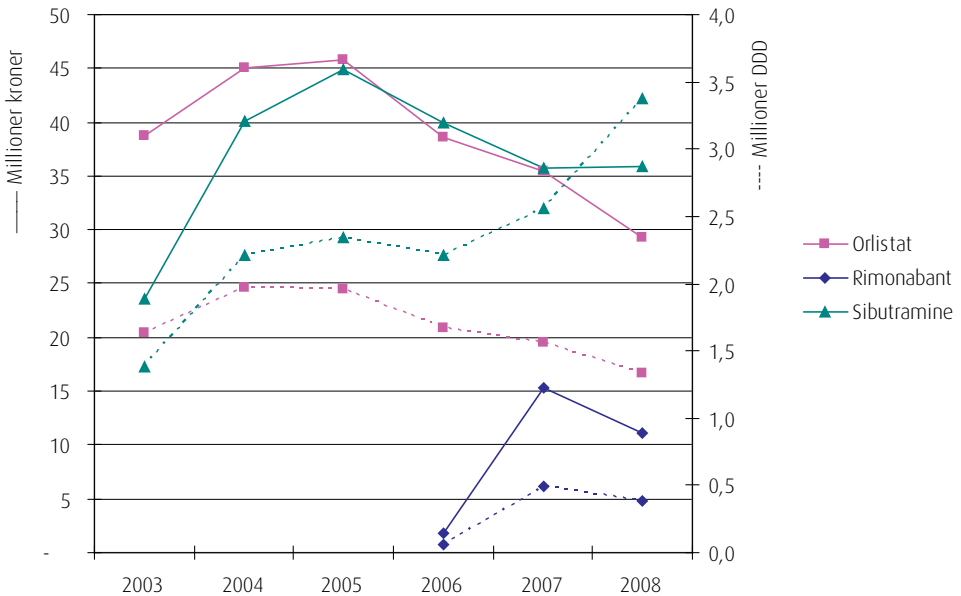
Forbruket av disse legemidlene har økt med 11 prosent, fra 4,6 mill. DDD i 2007, til 5,1 mill. DDD i 2008. Samtidig har omsetningen gått ned med 11,7 prosent. Tidligere har disse midlene hatt en vanlig utvikling, med veldig stort salg fra markedsførings-tidspunktet, men en rask reduksjon i salget året etter. For første gang ses nå en samlet stigning i forbruket, uten at nye midler er introdusert (fig. 7.1.5). Sibutramine (Reductil) har høyest forbruk, og har stått for forbruksøkningen, mens forbruket av orlistat (Xenical) og rimonabant (Acomplia) har gått noe tilbake.

Reseptregisteret viser at det var ca 29 000 kvinner og 7 600 menn som brukte reseptpliktige legemidler mot fedme i 2007.

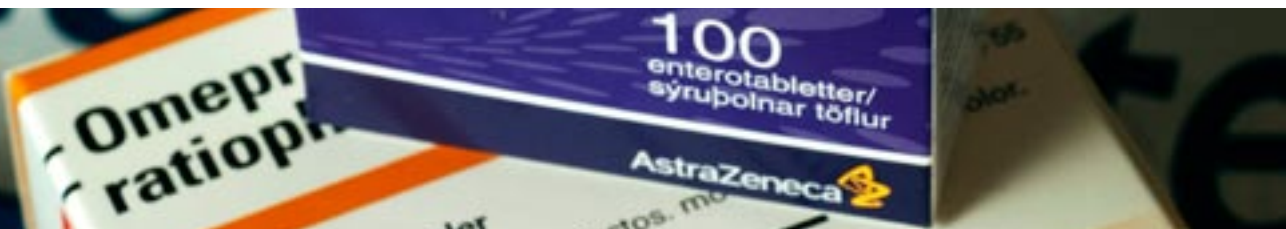
Figur 7.1.4 Omsetningen og forbruk av avførende midler (reseptfritt), 2003 – 2008 (mill. kroner og mill. DDD)

Figur 7.1.5 Omsetning og forbruk av legemidler mot fedme, 2003 – 2008 (mill. kroner og mill. DDD)

A10 Midler til diabetesbehandling

I Norge regnes det med at rundt 250 000 personer har diabetes mellitus. Av disse er 25 000 i gruppen type 1-diabetes, også kalt insulinavhengig diabetes (insulin må tilføres kroppen utenfra). Resten er i gruppen type 2-diabetes. Det anslås at omtrent halvparten av dem med type 2-diabetes i dag har fått diagnosen fastslått av lege. Personer med type 2-diabetes har i utgangspunktet egen insulinproduksjon², og behandles hovedsakelig med insulinregulerende tabletter. Omlag 20–30 prosent av dem vil få insulinbehandling³ etterhvert.

I 2008 ble det omsatt blodsukkerregulerende legemidler på resept til diabetesbehandling (A10) for 437 mill. kroner samlet, hvorav insulinomsetningen utgjør 74 prosent. Omsetningen i kroner økte med 3,3 prosent fra 2007 til 2008, mens forbruket i DDD økte med 5,2 prosent.

A10A Insuliner

Det ble omsatt insulin for 323,2 mill. kroner, som utgjør 30,7 mill. DDD. Insulinene deles inn i fire grupper i ATC-systemet: hurtigvirkende, middels lang virketid, middels lang virketid med hurtig innsettende

effekt og langtidsvirkende. Vanlig behandling er fast dosering av middels langtidsvirkende insulin, og tillegg av hurtigvirkende insulin i forbindelse med måltider. (Se fig. 7.1.6 og tabell 7.1.3)

I 2003/2004 ble det lansert nye typer av langtidsvirkende insulinanaloger, insulin glargin og insulin detemir (Lantus og Levemir). Disse brukes i dag primært ved vanskelig regulerbar type 1-diabetes. Preparatene har ikke generell refusjon under blåreseptordningen, men det kan søkes om individuell refusjon. I 2008 ble disse omsatt for 50 mill. kroner.

Fordelingen i bruk av insulin etter aldersintervaller per 1 000 personer i intervallet er vist i figur 7.1.7. Det er relativt stabilt forbruk blant de unge mellom 0 og 19 år, og de litt eldre (20–39 år). Etter 40-årsalderen øker antall DDD insulin forbrukt per 1 000 personer en del. Forbruket er også stigende fra 2003 til 2008.

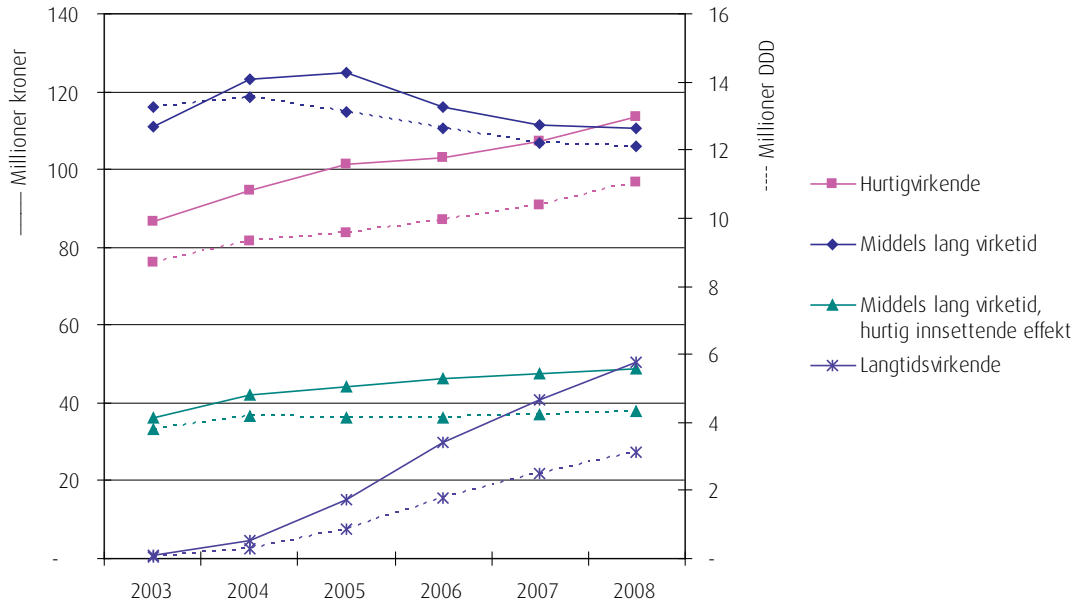
Tabell 7.1.3 Oversikt over omsetning og forbruk av insulin

ATC 4. nivå	Gruppe	Type insulin	2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08	2008 mill. DDD	Prosent endring 2007-08
A10AB	Hurtigvirkende	Insulin human, lispro, aspart, glulisin	113,6	6,1	11,1	6,4
A10AC	Middels lang virketid	Insulin human	110,6	-0,9	12,1	-0,7
A10AD	Middels lang virketid, hurtig innsettende effekt	Insulin human, lispro, aspart	48,8	3,0	4,3	2,7
A10AE	Langtidsvirkende	Insulin glargin, detemir	50,2	22,8	3,1	25,9
Totalt			323,2	5,3	30,7	4,6

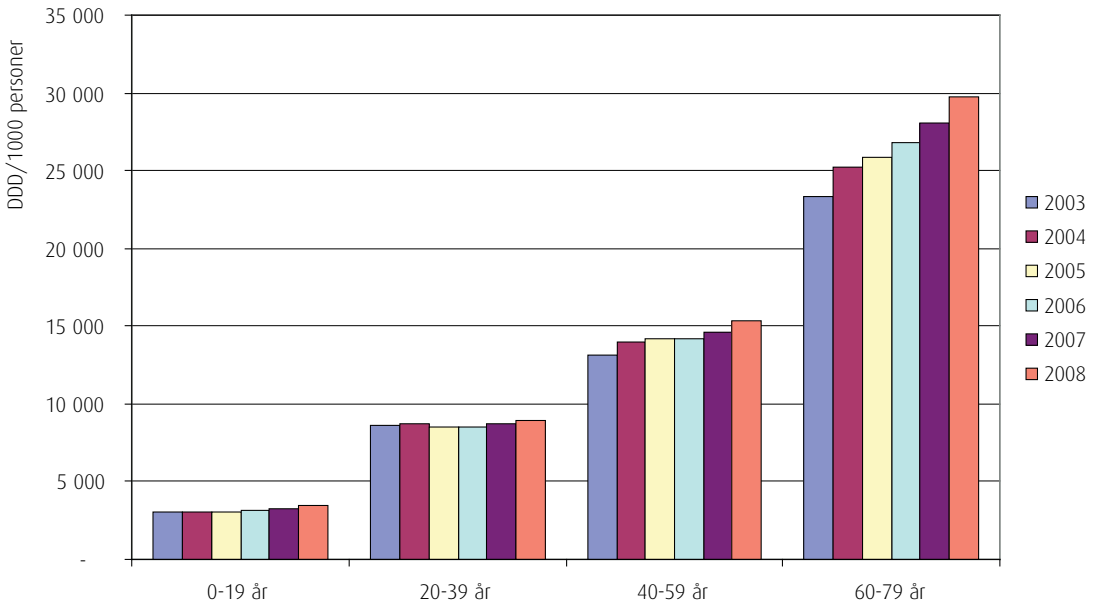
² Norges Diabetesforbund, www.diabetes.no

³ Terapianbefaling: Bruk av langtidsvirkende insulinanaloger. Statens legemiddelverk 07.12.2004

Figur 7.1.6 Omsetningen og forbruk for insulinpreparatene etter resept, 2003–2008 (mill. kroner og mill. DDD)

Figur 7.1.7 Forbruk (DDD) av insulin per 1 000 personer i hvert aldersintervall

A10B Andre blodsukkersenkende midler

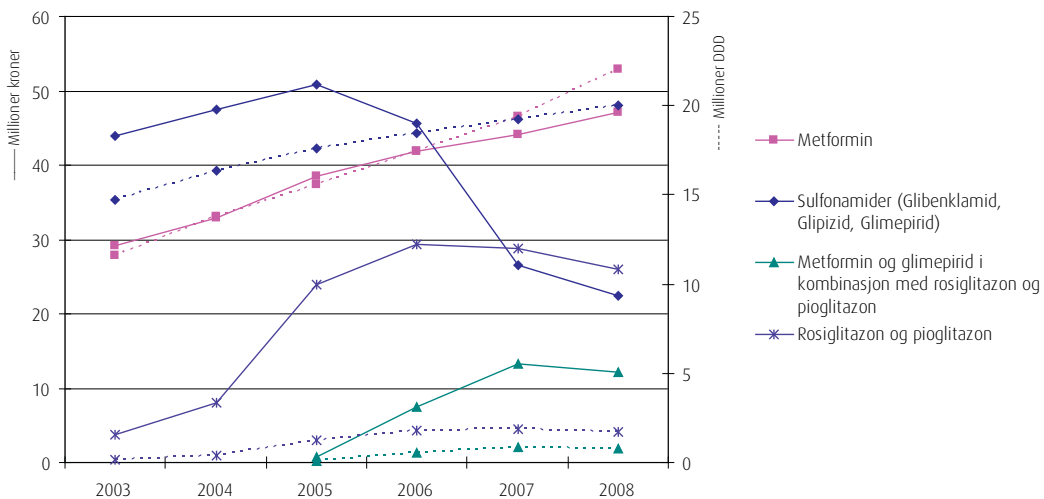
Forbruket av metformin (Metformin, Glucophage) i DDD har økt med 13,3 prosent fra 2007, mens omsetning i kroner har økt med 7 prosent. Dette betyr at disse legemidlene er blitt billigere per dose. Metformin i kombinasjon med rosiglitazone (Avandamet) økte fra 7,4 mill. kroner til 13,2 mill. kroner fra 2006 til 2007, men har gått tilbake 9 prosent til 12,1 mill. kroner i 2008. Forbruket i DDD har gått tilbake med 2 prosent. Omsetning og forbruk av midlene i gruppen tiazolidindioner; rosiglitazon (Avandia) og pioglitazon (Actos), har gått tilbake med 10 prosent (fig. 7.1.8). De siste årene har det vært diskusjoner om bruken av glitazoner, fordi disse har en omfattende bivirkningsprofil. Legemidlene brukes derfor med stor forsiktighet, og dette kan være noe av årsaken til reduksjon i forbruk. Det er rekvireringsrestriksjoner, slik at kun leger med utstrakt erfaring med diabetesbehandling kan rekvirere legemidlene. Samtidig vil legemidlene kun bli refundert på blå resept når de kombineres med andre diabetesmidler.

Blodsukkerapparater og teststrimler

I 2008 ble det solgt 1,1 mill. pakninger av diverse teststrimler fra apotek. Hver pakning inneholder 50 strimler, og det ble omsatt for 321 mill. kroner. Norsk selskap for almenmedisin (NSAM) anbefaler at personer med type 2-diabetes bør måle blodsukkeret daglig, mens de med type 1-diabetes anbefales å måle oftere enn én gang daglig. Hvis alle de 145 000 personene med kjent diabetes (type 1- og type 2-diabetes) måler én gang daglig vil de i gjennomsnitt bruke 7,3 pakninger med teststrimler per år. Hvor mange som faktisk måler blodsukker anslås til ca. 60 000⁴. Hvorvidt de som måler gjør dette mer enn én gang daglig vil variere.

I 2008 ble det gjennom salg, utdeling eller innbytte distribuert om lag 60 000 blodsukkermåleapparater fra apotek, fordelt på 12 ulike apparater fra produsentene Roche, Bayer og Abbot. Apparaterne koster i gjennomsnitt 114 kr per stykk (72 til 167). I tillegg til salg via apotek, kommer salg fra bandasjistforretninger og dirktesalg fra produsent til forbruker. Fra apotek selges det teststrimler til flere apparatyper enn de apparatene som selges i apotek.

Figur 7.1.8 Omsetning etter resept av tabletter til behandling av diabetes (A10B), 2003 - 2008 (mill. kroner og mill. DDD)

4 Diabetes nr. 7-2008.

Vitaminer og mineraler (A11 og A12)

Det er omsatt vitaminer og mineraler for 103 mill. kroner reseptfritt fra apotek i 2008. Dette er en økning på 6,6 prosent fra 2007. C-vitaminer hadde høyest omsetning på 28,6 mill. kroner. Vitaminer og mineraler selges i stor grad fra andre salgskanaler, og det er ikke kjent hvor stor andel apotek har av dette markedet.

Kaliumpreparater kommer som nummer to med en reseptfri omsetning på 19,4 mill. kroner.

7.2 ATC - GRUPPE B

MIDLER SOM PÅVIRKER BLODET

DEFINISJON

Legemidler i ATC-gruppe B er blodfortynnende midler (antitrombotiske midler) som skal forebygge blodpropp, og midler mot blodmangel (anemi).

Viktige endringer

For ATC-gruppe B var det ingen store endringer i 2008.

Tabell 7.2.1 Totalomsetningen av legemidler ATC-gruppe B i 2008

	Omsetning mill. kr	Prosent av total
Reseptpliktige legemidler etter resept til den enkelte pasient	615,9	68,8
Reseptpliktige legemidler til institusjoner (ordre)	194,1	21,7
Legemidler med godkjenningfritak, resept	36,8	4,1
Legemidler med godkjenningfritak, institusjon (ordre)	11,3	1,3
Reseptfrie legemidler	36,8	4,1
Totalomsetning gruppe B	894,8	100

Tabell 7.2.2 Omsetning av ATC-gruppe B etter resept i 2008 (mill. kroner og mill. DDD)

ATC 2. nivå	2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08	2008 mill. DDD	Prosent endring 2007-08	DDD per 1000 innb./ dogn 2008
B01 Antitrombotiske midler	389,4	12,9	145,6	6,4	84,2
B02 Antihemoragika	88,3	7,1	0,3	2,6	0,2
B03 Midler mot anemi	121,9	-1,1	37,1	2,5	21,5
B05 Blodsubstitutter og infusjonsoppløsninger	16,2	14,9	-	-	-
B06 Andre hematologiske midler	0,0	0,0	-	-	-
Totalt	615,9	9,1	183,0	5,6	105,8

Salget i ATC-gruppe B av reseptpliktige legemidler på resept til enkeltpasienter domineres av blodfortynnende legemidler (antitrombotiske midler, B01), som ble omsatt for 389 mill. kroner i 2008. Til institusjoner var salget av antitrombotiske midler på 106,5 mill. kroner.

B01 Antitrombotiske midler

Acetylsalisylsyre (Albyl-E) dominerer, med en omsetning på 112 mill. kroner etter resept, og et forbruk på 113 mill. DDD.

Plavix (klopidogrel) ble omsatt for 97,6 mill. kroner i 2008. Omsetningen stagnerte fra 2006 til 2007, men har økt igjen i 2008 (se figur 7.2.1). Vilkårene for refusjon av Plavix (klopidogrel) er begrenset til ni måneders behandling av personer med gjennomgått koronar intervensjon, eller med ustabil angina eller akutt hjerteinfarkt.

Warfarin (Marevan) er nummer to, målt i solgte doser av antitrombotiske legemidler i 2008, med 18,4 mill. DDD og 68 mill. kroner. Reseptregisteret

viser at om lag 82 000 personer brukte warfarin i 2007, en økning fra 79 000 i 2006 (4 prosent). Om lag 60 prosent av brukerne er menn.

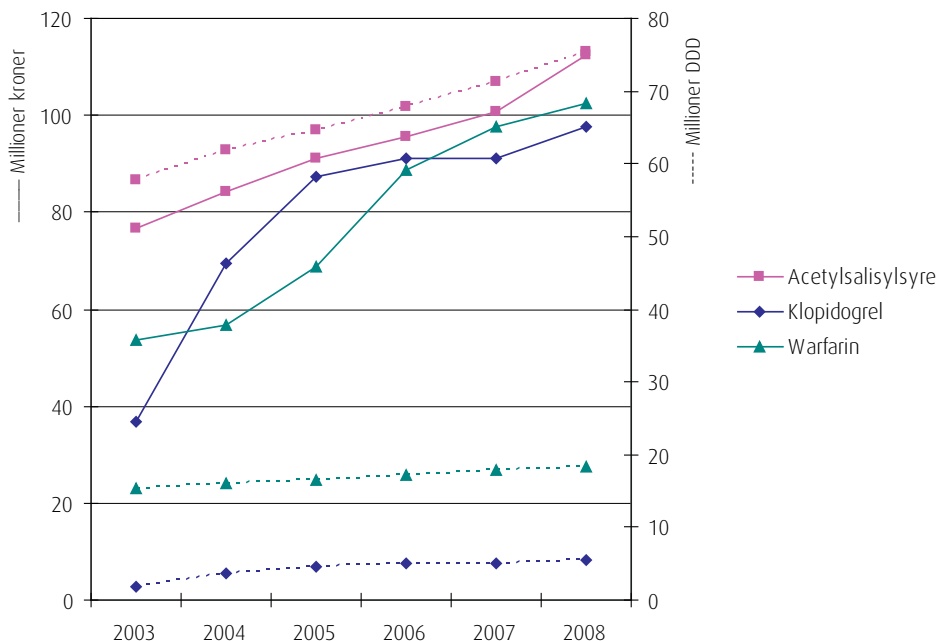
Det ble solgt antitrombotiske midler etter ordre (institusjoner) for 106,5 mill. kroner, og i underkant av halvparten (49 mill. kroner) skyldtes salg av hepariner (B01AB). Hepariner brukes i stor grad i forbindelse med operasjoner.

B03 Legemidler mot anemi

I salg på resept hadde vitamin B12-injeksjoner en omsetning på 15 mill. kroner. Darbepoetin alfa (Aranesp) og erythropoietin (Eprex, NeoRecormon) ble omsatt for 97 mill. kroner. Disse legemidlene brukes mot anemi ved kronisk nedsatt nyrefunksjon, og etter kreftbehandling med kjemoterapi.

De reseptfrie legemidlene innen gruppe B er legemidler mot anemi (jernpreparater og folsyrepreparater, B03). Omsetningen av disse var på totalt 36,8 mill. kroner. Jernpreparater selges for 25,4 mill. kroner, mens salget av folsyre er på 11 mill. kroner.

Figur 7.2.1 Omsetningen og forbruk av de tre mest brukte antitrombotiske midlene etter resept, 2003–2008 (mill. kroner og mill. DDD)

7.3 ATC - GRUPPE C

HJERTE- OG KARSYKDOMMER

DEFINISJON

Legemidler i ATC-gruppe C brukes ved behandling av hjerte- og karsykdommer.

Viktige endringer

Atorvastatin (C10AA05) ble inkludert i trinnprissystemet fra 15. november 2008.

Tabell 7.3.1 Totalomsetningen av legemidler i ATC-gruppe C i 2008

	Omsetning mill. kr	Prosent av total
Reseptpliktige legemidler etter resept til den enkelte pasient	2 000,1	93,5
Reseptpliktige legemidler til institusjoner (ordre)	91,1	4,3
Legemidler med godkjenningfritak, resept	11,1	0,5
Legemidler med godkjenningfritak, institusjon (ordre)	8,8	0,4
Reseptfrie legemidler	27,9	1,3
Totalomsetning gruppe C	2 138,9	100,0

Legemidler som virker på hjertet og blodkretsløp (ATC-gruppe C) er den nest største av alle legemiddelgruppene. Det ble omsatt for 2 mrd. kroner i 2008, som er en nedgang på 3,8 prosent fra 2007. Forbruket målt i DDD har økt med 8 prosent. Innad i gruppe C er det C09 «midler med virkning på renin-angiotensinsystemet» som er størst med omsetning på 889,1 mill. kroner.

Blodtrykkssenkende midler (C02, C03, C07, C08 og C09)

Legemidler i gruppen C02 Antihypertensiva benyttes i relativt liten grad. Nedgangen i omsetning skyldes omsetningsnedgang av doksazosin (Carduran) fra 25 mill. kroner til 13,7 mill. kroner (46 prosent). Forbruket i DDD er redusert med 2 prosent. Dette legemiddelet er med andre ord blitt rimeligere per DDD fra 2007 til 2008. Legemidlene i gruppen er av eldre type, og er ikke lenger å regne som førstevalg ved blodtrykksbehandling. De er heller ikke på listen over legemidler med forhåndsgodkjent refusjon.

I C03 Diuretika ble undergruppen tiazider innført som foretrukket legemiddel ved behandling av ukomplisert forhøyet blodtrykk fra 2004. Fortsatt er det en økning i omsetning av disse legemidlene, fra 22 mill. kroner i 2007 til 25,6 mill. kroner i 2008 (17,6 prosent). Økningen i antall DDD har vært tilsvarende, 17 prosent.

Omsetningen av betablokkere (C07) har gått ned med 20,9 prosent fra 2007 målt i kroner, mens forbruket målt i DDD er redusert med 2 prosent. Metoprolol (Selo-Zok) er størst, med en omsetning på 122,4 mill. kroner. Dette er likevel en tilbakegang fra 2007, da omsetningen var på 165,6 mill. kroner (26 prosent reduksjon). Forbruket målt i DDD er på 41,6 mill. DDD, dette tilsvarer forbruket i 2007. Omsetningen av atenolol (Tenormin, Uniloc) synker fortsatt, og var i 2008 på 12,8 mill. kroner. Tilbakegangen har vært på over 60 prosent fra 2003. Forbruket av atenolol i DDD har i samme periode hatt en markant tilbakegang.

Tabell 7.3.2 Omsetning av ATC-gruppe C etter resept (mill. kroner og mill. DDD)

ATC 2. nivå		2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08	2008 mill. DDD	Prosent endring 2007-08	DDD per 1000 innb./døgn 2008
C01	Hjerteterapi	76,9	-0,7	24,8	-4,5	14,3
C02	Antihypertensiva	40,8	-22,2	7,2	0,4	4,2
C03	Diuretika	84,6	5,4	81,5	5,6	47,1
C04	Perifere kardilaterende midler	1,6	-8,7	0,3	-8,7	0,2
C05	Vasoprotektiver	6,1	15,0	0,0	0,0	0,0
C07	Betablokkere	182,0	-20,9	68,6	2,0	39,7
C08	Kalsiumantagonister	177,6	-3,7	90,8	5,1	52,5
C09	Midler med virkning på renin-angiotensinsystemet	889,1	1,7	207,4	6,9	119,9
C10	Serumlipidsenkende	541,3	-5,6	317,9	13,2	183,9
Totalt		2 000,1	-3,8	798,5	8,0	461,8

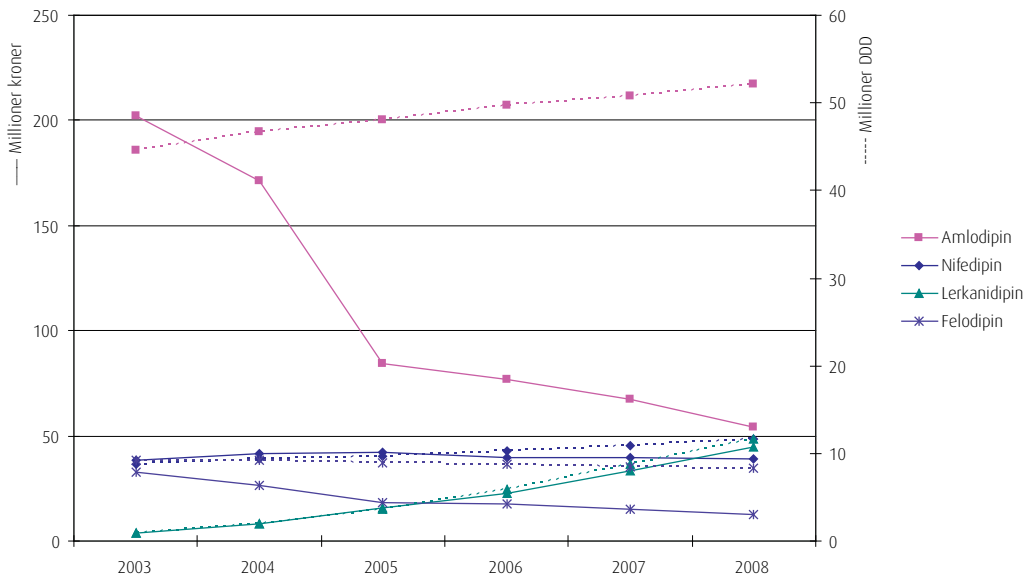
Blant kalsiumantagonister (C08) er amlodipin (Norvasc) størst. Omsetningen i 2008 var på 54,5 mill. kroner, en nedgang fra 2007 på 19,5 prosent. I 2003 var omsetningen av amlodipin på 202 mill. kroner, så nedgangen fra 2003 til 2008 er på hele 73 prosent. Forbruket målt i DDD har økt fra 45 mill. DDD i 2003, til 52,2 mill. DDD i 2008 (17 prosent). Legemiddelet har hatt en betydelig reduksjon i pris per DDD, fra 4,50 kr/DDD i 2003 til 1,00 kr/DDD i 2008. Dette er en følge av innføringen av trinnpris. Lerkandipin (Zanidip) har økt mest de siste årene. I 2008 var omsetningen 44,5 mill. kroner, en økning på 33 prosent fra 2007. I 2003 ble dette legemiddelet omsatt for 4 mill. kroner. Nifedipin (Adalat) kommer som nummer tre med tilsvarende kroneomsetning i 2003 som i 2007 (ca. 39 mill. kroner), mens forbruket har økt med 32 prosent fra 2003 til 2008.

Midler som virker på renin-angiotensinsystemet (C09) er den mest brukte gruppen innenfor blodtrykkssenkende legemidler, og ble omsatt for 889,1 mill. kroner i 2008, en økning på 1,7 prosent fra 2007. Det største enkeltpreparatet er losartan i kombinasjon med tiazid (Cozaar Comp) med 163,6 mill. kroner. Losartan alene (Cozaar) ble omsatt for 103 mill. kroner. Begge disse hadde en liten tilbakegang i omsetning og forbruk (ca 2 prosent). Den nest største gruppen er kandesartan og kandesartan i kombinasjon med tiazid (Atacand og Atacand Plus) med en omsetningsøkning på 10,3 prosent og en forbruksøkning på 16,2 prosent fra 2007 (se figur 7.3.2).

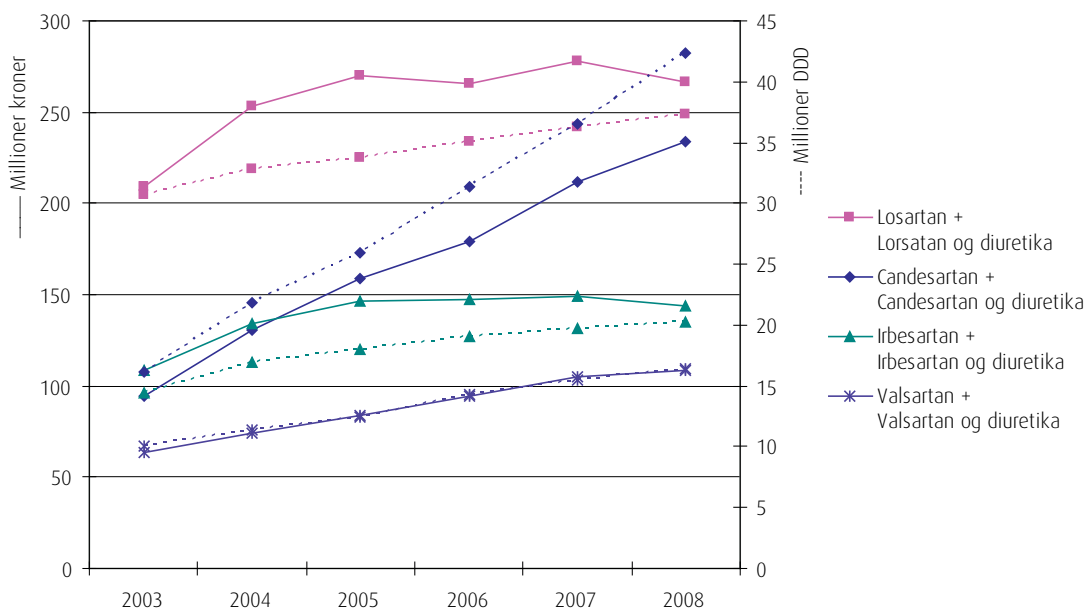
C10 Serumlipidsenkende midler

Det ble omsatt legemidler i denne gruppen for 541,3 mill. kroner i 2008, en nedgang i omsetning på 5,6 prosent fra 2007. Forbruket målt i DDD økte med 13,2 prosent.

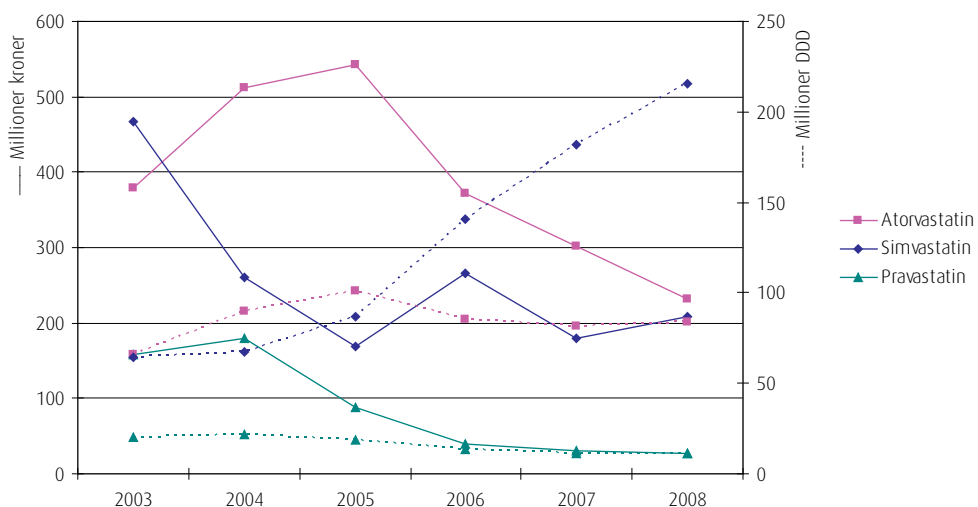
7.3.1 Omsetning og forbruk av de fire mest brukte kalsiumantagonister, etter resept, 2003 - 2008 (mill. kroner og mill. DDD)

Figur 7.3.2 Omsetning og forbruk av de fire mest brukte angiotensin II-antagonister usammensatte og kombinasjoner, etter resept (mill. kroner og mill. DDD)

Figur 7.3.3 Omsetning og forbruk av atorvastatin, simvastatin og pravastatin etter resept, 2003-2008 (mill. kroner og mill. DDD)

C10AA Statiner

Forbruket av statiner (C10AA) var på 314 mill. DDD i 2008. Simvastatin (Zocor) dominerer statinforbruket i stadig økende grad. Simvastatin utgjorde 69 prosent av det totale statinforbruket, en økning fra 58 prosent i 2006 og 65 prosent i 2007. Tilsvarende synker atorvastatins (Lipitor) andel av statinforbruket fra 35 prosent i 2006, via 29 prosent i 2007, til 27 prosent i 2008. Resten av forbruket er fordelt på lovastatin, pravastatin og fluvastatin, men disse omsettes i liten grad. Figur 7.3.3 viser at atorvastatin fortsatt faller i omsetning mens forbruket er stabilt, mens simvastatin øker både i kroner og antall solgte doser. Atorvastatin ble inkludert i trinnprissystemet 15. november 2008.

Fra 1. juni 2005 kom det nye regler om at simvastatin (Zocor) skal være foretrukket legemiddel i gruppen, når legen skal rekvirere på blå resept. Kun ved tungtveiende medisinske grunner kan legen rekvirere noe annet⁵. I 2007 ble det foretatt et nytt kutt i trinnprisen for simvastatin, noe som gir stort utslag på omsetningen av legemidlet.

Reseptregisteret ved Folkehelseinstituttet har registrert om lag 395 000 brukere av statiner i 2007, fordelt på henholdsvis 46,6 prosent kvinner og 53,7 prosent menn. Av disse bruker 320 000 simvastatin, 47,4 prosent av disse er kvinner. Atorvastatin brukes av 86 000 og 44,3 prosent av disse er kvinner.

Hemorroidemidler C05, reseptfritt salg

Det eneste reseptfrie salget i gruppe C er salg av hemorroidemidler og organo-heparinoid (Hirudoid salve) til bruk ved blåmerker. Førstnevnte utgjorde en omsetning på 23,7 mill. kroner, sistnevnte på 4,2 mill. kroner.

Tabell 7.3.3 Pris (kroner/DDD) for atorvastatin, pravastatin og simvastatin fra 2003 til 2007.

Substans	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Atorvastatin	5,7	5,7	5,4	4,4	3,7	2,8
Simvastatin	7,2	3,9	1,9	1,9	1,0	1,0
Pravastatin	7,7	8,2	4,6	3,0	2,7	2,4

⁵ <http://www.legemiddelverket.no>

7.4 ATC - GRUPPE D LEGEMIDLER VED HUDSYKDOMMER

DEFINISJON

Legemidler i gruppe D er hovedsaklig midler til bruk lokalt på huden ved eksem, infeksjoner, psoriasis og midler til behandling av akne (kviser). Også legemidler i form av tabletter som tas opp i kroppen, og som har til hensikt å virke i huden, finnes i denne gruppen. En stor del av omsetningen i gruppe D kommer fra reseptfrie legemidler. Det beregnes ikke DDD for dermatologiske midler til bruk på huden, derfor omtales omsetningen kun i kroner.

Viktige endringer

1. januar 2008 fikk Rectogesic (glyserotrinitrat) endret ATC-gruppe fra D03AX07 til C05AE01.

Tabell 7.4.1 Totalomsetningen av legemidler i ATC-gruppe D i 2008

	Omsetning mill. kr	Prosent av total
Reseptpliktige legemidler etter resept til den enkelte pasient	194,6	40,2
Reseptpliktige legemidler til institusjoner (ordre)	20,6	4,3
Legemidler med godkjenningfritak, resept	5,9	1,2
Legemidler med godkjenningfritak, institusjon (ordre)	1,4	0,3
Reseptfrie legemidler	262,1	54,1
Totalomsetning gruppe D	484,6	100,0

Omsetning etter resept

Den største gruppen er kortikosteroider (D07), med en omsetning på 81,5 mill. kroner. Andre midler til behandling av psoriasis (D05) står for 42,4 mill. kroner.

Omsetningsøkning for legemidler mot akne var på 34,7 prosent fra 2007, og det ble omsatt legemidler mot akne på resept for 20,5 mill. kroner i 2008. Endringen skyldes i hovedsak at isotretionin (Roaccutane) fikk markedsføringstillatelse i juni 2007.

Omsetningen av isotretinoin sank fra 14,6 mill. kroner i 2007 til 9,5 mill. kroner i 2008, mens forbruket i doser samtidig økte fra 738 000 til 849 000 DDD. Da Roaccutane fikk markedsføringstillatelse, regulerte myndighetene maksimalprisen. Maksimalprisregulering medfører at legemiddelet

blir rimeligere enn når det omsettes etter søknad om godkjenningfritak.

Omsetning av reseptfrie legemidler

Gruppen D01 omfatter soppmidler til bruk på huden. Den reseptfrie omsetningen av disse var på 71,1 mill. kroner. De to største produktene, klotrimazol (Canesten) og terbinafin (Lamisil), ble omsatt for henholdsvis 27 mill. kroner og 21 mill. kroner.

En annen stor reseptfri gruppe er antiseptiske og desinfiserende midler (D08A) med 49 mill. kroner. Her er det klorhexidinprodukter og cetylpyridin (Pyrisept) som dominerer.

Tabell 7.4.2 Omsetning av ATC-gruppe D etter resept (mill. kroner)

ATC 2. nivå		2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08
D01	Fungicider til dermatologisk bruk	25,9	-6,2
D05	Antipsoriasismidler	42,4	4,8
D06	Antibiotika og kjemoterapeutika, dermatologiske	17,2	2,5
D07	Kortikosteroider til dermatologisk bruk	81,5	0,5
D08	Antiseptika og desinfiserende midler	0,6	-5,4
D09	Medisinsk forbindingsmateriell	0,3	-5,8
D10	Midler mot akne	20,5	34,7
D11	Andre dermatologiske midler	6,2	-1,2
Totalt		194,6	3,3

7.5 ATC - GRUPPE G

PREVENSJON, MIDLER SOM VIRKER I KJØNNSORGANER OG URINVEIER

DEFINISJON

I legemiddelgruppe G finnes blant annet prevensjonsmidler, kjønnshormoner til behandling av plager i overgangsalderen hos kvinner (G03), og midler til vannlatingsplager og impotens (G04).

Viktige endringer

Legemiddelverket innførte fra 1. januar 2008 refusjon for Omnic (tamsolusin) på blå resept.

1. januar 2008 fikk Livial (tibolon) endret ATC-gruppe fra G03DC05 til G03CX01.

Legemiddelverket utarbeidet en ny liste over prevensjonsmidler som helsesøstre og jordmødre med rekvireringsrett kan rekvirere til kvinner i alderen fra 16 til og med 19 år. Den nye listen omfatter G02B og G03A, og var gyldig fra 1. oktober 2008.

Tabell 7.5.1 Totalomsetningen av legemidler i ATC-gruppe G i 2008

	Omsetning mill. kr	Prosent av total
Reseptpliktige legemidler etter resept til den enkelte pasient	777,1	84,9
Reseptpliktige legemidler til institusjoner (ordre)	34,2	3,7
Legemidler med godkjenningsfritak, resept	9,8	1,1
Legemidler med godkjenningsfritak, institusjon (ordre)	3,2	0,4
Reseptfrie legemidler	91,1	10,0
Totalomsetning gruppe G	915,5	100,0

G02B og G03A Reseptpliktige prevensjonsmidler med kjønnshormoner

Denne gruppen omfatter tradisjonelle p-piller, andre hormonelle prevensjonsmidler og nødprevensjon. Fra 1. mars 2006 ble refusjonsordningen for p-piller til unge kvinner endret. Nå får jenter i alderen 16 – 19 år et fast bidrag på 100 kroner for tre måneders forbruk av p-piller, fra måneden etter fylte 16 år til og med måneden før fylte 20 år. I ordningen er alle hormonelle prevensjonsmidler i tablettform, injeksjon, plaster og vaginalring som kan rekvireres av lege, helsesøster og jordmor inkludert. Implantat og spiral dekkes ikke. Ved bruk av legemidler som koster mer enn 100 kroner for tre måneders forbruk, må kunden selv betale mellomlegget.

Omsetningen av hormonelle prevensjonsmidler er økende. Omsetningen av p-piller økte med 8,5 prosent fra 2006 til 2007, og med 3 prosent fra 2007 til 2008. Forbruket i DDD økte med 4,3 prosent fra 2007 til 2008.

Omsetningen av p-piller var på 153,7 mill. kroner i 2008. Annen hormonell prevensjon (implantat, innlegg, plaster, injeksjon) ble omsatt for 58 mill. kroner (1 prosent økning), og nødprevensjon for 25,8 mill. kroner (6,4 prosent økning) (se figur 7.5.1).

G03AC Nødprevensjon

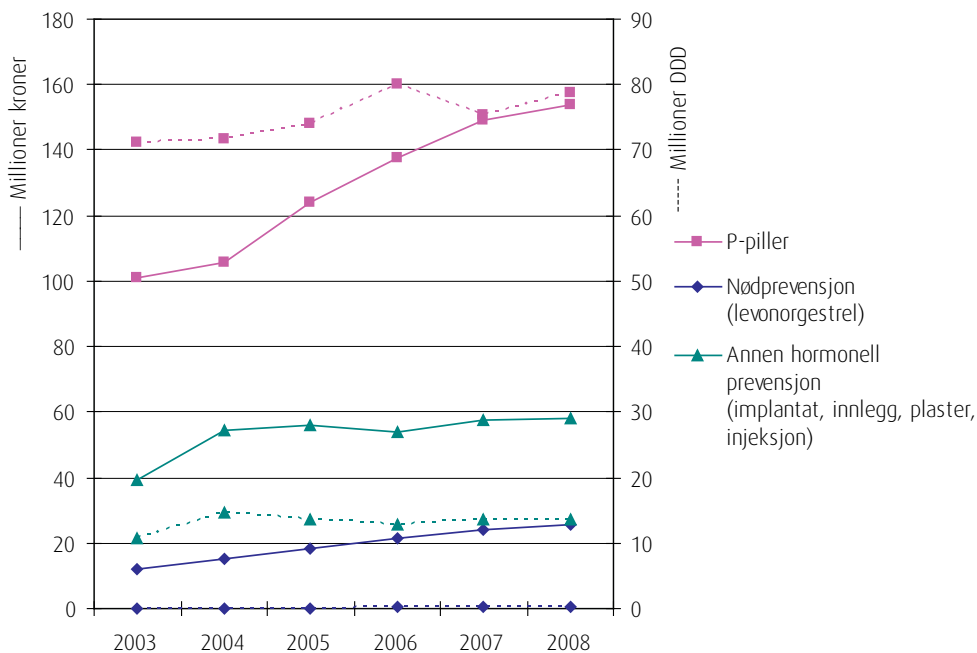
Forbruket av nødprevensjon var på 157 162 DDD, en økning på 5,7 prosent fra 2007. En DDD av Norlevo tilsvarer én behandling (én pakning). Det er 1 103 477 kvinner i alderen 15 til 49 år i Norge. Det betyr at det ble solgt 0,14 behandlinger per kvinne i dette aldersintervallet i 2008.

Ved å se på antall solgte pakninger av nødprevensjon fra 2003 til 2008, ses en jevn økning med tydelige topper tredje kvartal hvert år (juli, august og september)(se fig. 7.5.2).

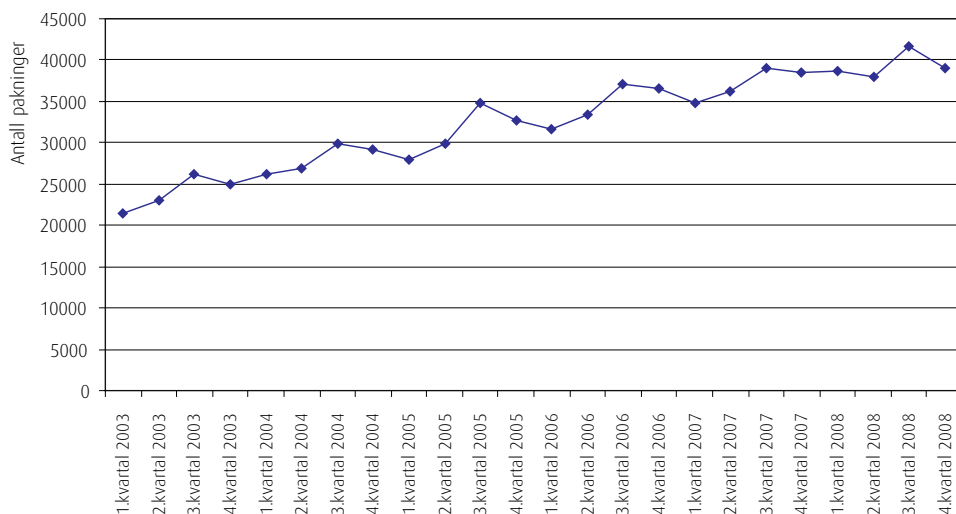
Tabell 7.5.2 Omsetning og forbruk av ATC-gruppe G etter resept (mill. kroner og mill. DDD)

ATC 2. nivå		2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08	2008 mill. DDD	Prosent endring 2007-08	DDD per 1000 innb./døgn 2008
G01	Antiinfektiva og antiseptika til gynekologisk bruk	4,9	1,7	0,1	5,5	0,1
G02	Andre gynekologiske midler	45,8	-2,2	3,7	11,1	2,1
G03	Kjønnshormoner og midler med effekt på genitalia	380,1	1,5	123,6	0,9	71,5
G04	Urologika	346,2	3,3	24,5	16,1	14,2
Totalt G		777,1	2,1	151,9	3,3	87,9

Figur 7.5.1 Omsetning og forbruk av hormonell prevensjon og nødprevensjon, etter resept og reseptfritt (nødprevensjon), 2003 - 2008 (mill. kroner og mill. DDD)

Figur 7.5.2. Omsetning av levonorgestrel (Norlevo og Postinor) målt i antall solgte pakninger, 2003 - 2008.

G03C Østrogener og G03F progestogener og østrogener i kombinasjon

Disse to gruppene omfatter legemidler som inneholder hormoner til bruk ved plager som kan følge med overgangsalderen hos kvinner. Omsetningen målt i kroner har økt med 1,2 prosent til 101,7 mill. kroner fra 2007 til 2008. Antall solgte doser er redusert med 4,6 prosent til 25,7 mill. DDD. (se fig. 7.5.3)

G03G Gonadotropiner og andre ovulasjonsstimulerende midler

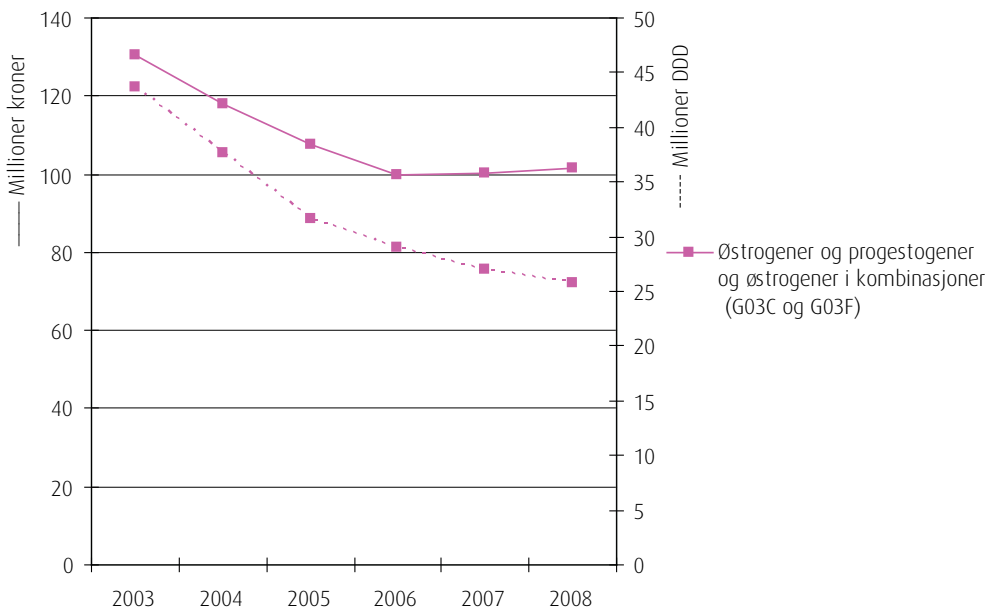
Det ble omsatt legemidler for å avhjelpe infertilitet for 69,5 mill. kroner i 2008, en økning fra 2007 på 3,3 prosent. Forbruket i definerte døgndoser har økt med 8,7 prosent og er nå på 1,1 mill. DDD.

G04B Urologika

Denne gruppen er inndelt i to undergrupper – legemidler til behandling av urininkontinens (G04BD) og impotens (G04BE). Førstnevnte omfatter legemidlene tolterodin (Detrusitol), solifenacin (Vesicare), oxybutynin (Kentera) og darifenacin (Emselex). Omsetningen av disse legemidlene har økt med 5,2 prosent fra 139 mill. kroner i 2007, til 146,3 mill. kroner i 2008.

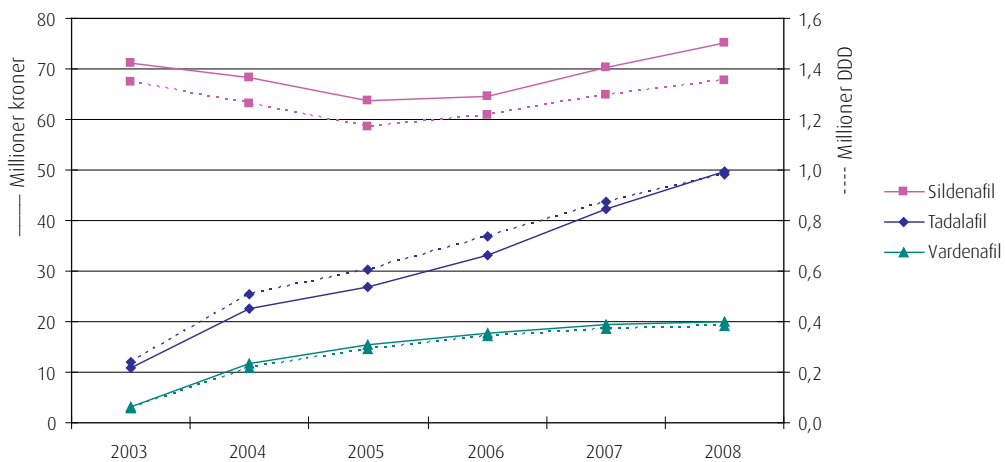
Det ble solgt midler til behandling av potensproblemer for 150 mill. kroner det siste året, en økning på 9,6 prosent fra 2007. Disse legemidlene er bare godkjent for bruk ved potensproblemer hos menn. Viagra (sildenafil) står for den største omsetningen, 75,2 mill. kroner, mens Cialis (tadalafil) omsatte for 49,8 mill. kroner. Det ble solgt noe under 1,4 mill. DDD Viagra fra apotek i 2008. (se fig. 7.5.4)

Figur 7.5.3 Omsetning og forbruk av østrogener, progestogener og kombinasjoner etter resept (G03C og G03F), 2003 - 2008 (mill. kroner og mill. DDD)

Figur 7.5.4 Omsetning og forbruk for midler mot erektil dysfunksjon, etter resept 2003 - 2008 (mill. kroner og mill. DDD)

7.6 ATC - GRUPPE H HORMONER

DEFINISJON

I denne ATC-gruppen finnes legemidler til bruk ved behandling av hormonforstyrrelser som vekstforstyrrelser og stoffskifteforstyrrelser, samt systemisk kortikosteroid-behandling.

Viktige endringer

Legemiddelverket endret vilkår for refusjon av utgifter til veksthormon fra 3. mars 2008. Godtgjørelse ytes nå kun til barn under 18 år, etter resept fra spesialist i barnesykdommer eller tilsvarende spesialavdeling/spesialpoliklinikk i sykehus.

Tabell 7.6.1 Totalomsetningen av legemidler ATC-gruppe H i 2008

	Omsetning mill. kr	Prosent av total
Reseptpliktige legemidler etter resept til den enkelte pasient	373,1	88,4
Reseptpliktige legemidler til institusjoner (ordre)	33,6	8,0
Legemidler med godkjenningsfritak, resept	4,3	1,0
Legemidler med godkjenningsfritak, institusjon (ordre)	11,0	2,6
Reseptfrie legemidler		
Totalomsetning gruppe H	422,1	100,0

Tabell 7.6.2 Omsetning av ATC-gruppe H etter resept (mill. kroner og mill. DDD)

ATC 2. nivå		2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08	2008 mill. DDD	Prosent endring 2007-08	DDD per 1000 innb./døgn 2008
H01	Hypofyse-, hypothalamushormoner og analoger	259,0	6,9	2,2	0,2	1,3
H02	Kortikosteroider til systemisk bruk	41,6	-1,5	21,9	6,1	12,7
H03	Thyreoideterapi	54,5	3,8	39,2	4,5	22,7
H04	Pankreashormoner	2,5	5,2	0,0	5,4	0,0
H05	Midler som påvirker kalsiumbalansen	15,5	24,9	0,1	19,8	0,1
Totalt		373,1	6,0	63,4	4,9	36,7

H01 Hypofyse-, hypothalamushormoner og analoger

Gruppen H01 har den største omsetningen målt innenfor gruppe H, og omfatter blant annet kostbar hormonbehandling ved vekstforstyrrelser. I 2008 ble det omsatt somatropin (til behandling av veksthemming) for 142,7 mill. kroner. Omsetningen har økt med 6,2 prosent fra 2007, (fig. 7.6.1) mens antall solgte doser har økt med 5,3 prosent. Reseptregisteret viser at om lag 1 200 personer fikk slik behandling i 2004, mens dette økte til rundt 1430 personer i 2008.

H02 Kortikosteroider til systemisk bruk

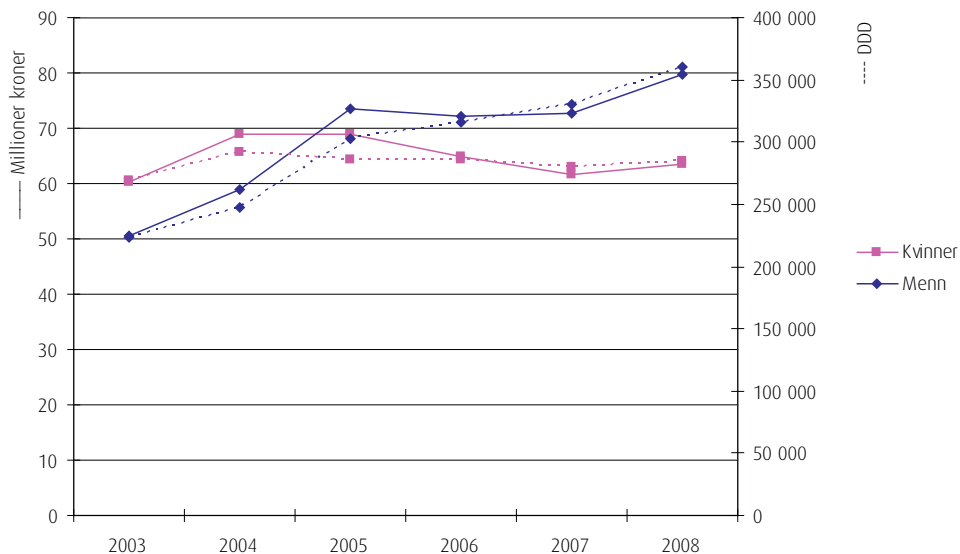
I gruppen H02 er legemidlet prednisolon størst, med en omsetning på 29,1 mill. kroner og et forbruk på 18,7 mill. DDD i 2008. Prednisolon er et legemiddel

som benyttes ved en rekke alvorlige lidelser der man ønsker en betennelsesdempende (antiinflammatorisk) og en dempende effekt på immunsystemet (immunosuppressiv), for eksempel ved allergiske og reumatiske tilstander.

H03 Thyreoideterapi

I denne gruppen finnes legemidler til bruk ved lavt stoffskifte. Det ble i 2008 brukt 39,2 mill. DDD av gruppen, og Levaxin (levotyroxin-natrium) er det dominerende legemidlet. Tall fra Folkehelseinstituttets Reseptregister viser at rundt 133 000 kvinner og 28 000 menn brukte legemidler til behandling av lavt stoffskifte i 2007.

Figur 7.6.1 Omsetning og forbruk av somatropin (Genotropin) fordelt på kvinner og menn, 2003-2008 (mill. kroner og mill. DDD).

7.7 ATC - GRUPPE J

LEGEMIDLER TIL BRUK VED INFEKSJONER

DEFINISJON

I denne gruppen finnes legemidler til bruk ved infeksjoner, både antibakterielle midler, midler mot soppinfeksjoner (antimykotika), og midler til behandling av virussykdommer (antivirale midler). Alle legemidlene i gruppen er til systemisk bruk, det vil si tablett-behandling eller injeksjoner/infusjoner.

Viktige endringer

Legemiddelverket vedtok at antibiotikabehandling for sene stadier av borreliose forårsaket av flåttbitt refunderes på blå resept fra 1. juli 2008. Det er kun antibiotikabehandling ved de sene stadier av sykdommen som refunderes.

Tabell 7.7.1 Totalomsetningen av legemidler i ATC-gruppe J i 2008

	Omsetning mill. kr	Prosent av total
Reseptpliktige legemidler etter resept til den enkelte pasient	607,8	68,8
Reseptpliktige legemidler til institusjoner (ordre)	260,0	29,4
Legemidler med godkjenningfritak, resept	5,0	0,6
Legemidler med godkjenningfritak, institusjon (ordre)	10,9	1,2
Reseptfrie legemidler	0	0
Totalsalg gruppe J	883,7	100

Tabell 7.7.2 Omsetning og forbruk av ATC-gruppe J etter resept (mill. kroner og mill. DDD)

ATC 2. nivå		2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08	2008 mill. DDD	Prosent endring 2007-08	DDD per 1000 innb./døgn 2008
J01	Antibakterielle midler til systemisk bruk	291,1	0,6	27,2	2,1	15,7
J02	Antimykotika til systemisk bruk	17,0	15,2	0,2	7,4	0,1
J04	Antimykobakterielle midler	0,9	-4,2	0,2	-8,5	0,1
J05	Antivirale midler til systemisk bruk	238,2	16,9	1,5	12,7	0,9
J06	Immunsera og immunoglobuliner	34,0	15,7	0,0	0,0	0,0
J07	Vaksiner	26,7	4,7	0,0	0,0	0,0
Totalt		607,8	7,8	29,2	2,6	16,9

Tabell 7.7.3 Omsetning og forbruk av ATC-gruppe J etter ordre (mill. kroner og mill. DDD)

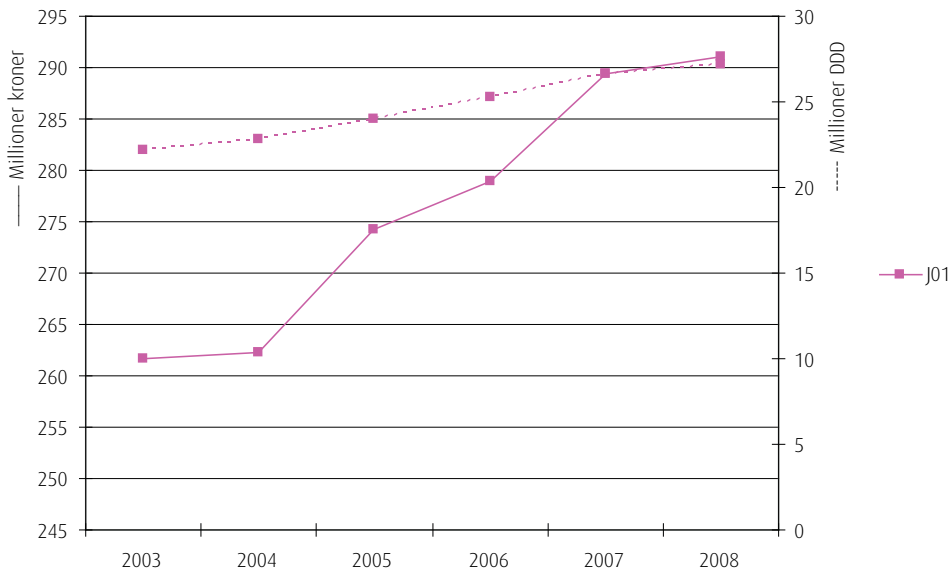
ATC 2. nivå		2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08	2008 mill. DDD	Prosent endring 2007-08
J01	Antibakterielle midler til systemisk bruk	186,4	2,7	5,5	5,5
J02	Antimykotika til systemisk bruk	38,9	34,7	0,1	24,9
J04	Antimykobakterielle midler	0,6	11,9	0,05	8,3
J05	Antivirale midler til systemisk bruk	9,0	8,0	0,05	5,2
J06	Immunsera og immunoglobuliner	7,5	16,9	0,00	0,0
J07	Vaksiner	17,6	2,7	0,00	0,0
Totalt		260,0	7,1	5,7	5,8

J01 Antibakterielle midler til systemisk bruk

J01 (antibakterielle midler til systemisk bruk) er den største gruppen både i omsetning og forbruk, både til institusjoner og etter resept til den enkelte. Legemidler til behandling av bakterielle infeksjoner blir brukt av en stor del av befolkningen. I følge Reseptregisteret er det 1,2 mill. personer som har fått antibiotika på resept i 2007. I tillegg kommer alle pasienter som ble behandlet med denne type legemidler i sykehus og sykehjem.

I 2003 var omsetningen etter resept på 262 mill. kroner, økningen til 2008 er på 11 prosent, til 291 mill. kroner. Forbruket har økt fra 22 mill. DDD i 2003, til 27 mill. DDD i 2008 (22 prosent). (fig. 7.7.1)

Figur 7.7.1 Omsetning og forbruk av antimikrobielle midler (J01), etter resept 2003 - 2008 (mill. kroner og mill. DDD)

Fenoksymetylpenicillin er det mest brukte penicillinet (6,8 mill. DDD) og det mest omsatte middelet (48,2 mill. kroner) etter resept. Fenoksymetylpenicillin (Apocillin og Weifapenin) er anbefalt førstevalg ved behandling av vanlige infeksjoner i de øvre luftveiene.

Figur 7.7.2 viser forbruket i DDD fordelt på ti-års aldersintervaller, og beregnet per 1 000 personer i aldersintervallet. Diagrammet viser at antall DDD/1 000 personer stiger noe fra barn og ungdom til voksne fra 20-årsalderen. Dette kan være noe misvisende, da barn i stor grad bruker færre DDD i en antibiotikakur enn det voksne gjør, og antallet barn som bruker antibiotika derfor vil være høyere. Forbruket er stabilt fra 20-årsalderen fram til rundt 60 år, og stiger mye for de eldste aldersintervallene. Figuren baseres på reseptomsetningen, slik at forbruk i sykehus/sykehjem ikke er med i framstillingen. Blant de eldste er spesielt forbruket av andre antibakterielle midler (J01XX) stort.

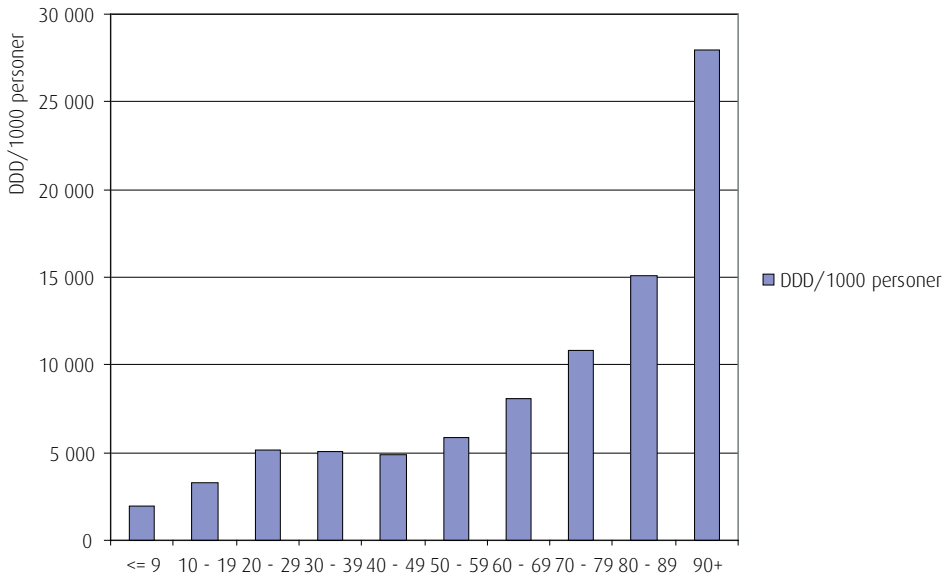
J01 Antimikrobielle midler til helseinstitusjoner (ordresalg)

Også for ordresalget til sykehus/sykehjem er J01 den største gruppen, med en omsetning på 186,4 mill. kroner og et forbruk på 5,5 mill. DDD. Gruppen J01 D,

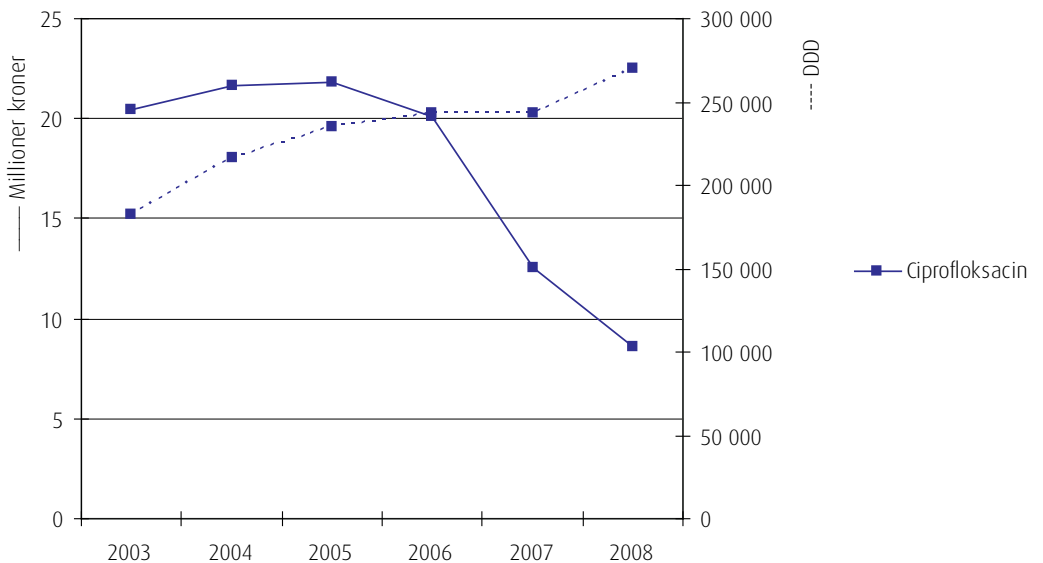
som omfatter blant annet cefalosporiner og karbapenemer, har størst omsetning på 72,9 mill. kroner, fulgt av penicillinene i gruppe J01C med 58 mill. kroner. Det største enkeltpreparatet er meropenem (Meronem) med omsetning på 36,5 mill. kroner. Dette er et antibiotikum til bruk ved alvorlige infeksjoner, som for eksempel alvorlige bakterielle lungebetennelser og cystisk fibrose, der andre antibiotika ikke virker. Det nest største legemiddelet er penicillinet Tazocin (piperacillin og enzyminhemmer, J01CR05) med omsetning på 20 mill. kroner. Dette er en økning fra 2007 på 34,4 prosent. Tazocin er et bredspektrert antibiotikum, som blant annet brukes ved nosokomial pneumoni (lungebetennelse etter sykehusinfeksjon) hos voksne.

Ciprofloksacin, som er et bredspektrert kjemoterapeutikum, har lenge vært et mye brukt legemiddel i sykehus. Omsetningen av ciprofloksacin gikk ned med 37 prosent fra 20,1 mill. kroner i 2006 til 2007, og videre med 32 prosent fra 2007 til 2008. Forbruket i DDD har økt med 11 prosent fra 2007 til 2008 (se figur 7.7.3). Prisen per DDD var i 2006 83 kr/DDD, i 2007 var den 52 kr/DDD og i 2008 32 kr/DDD. Prisnedgangen skyldes at virkestoffet er inkludert i trinnsprissystemet, og innkjøpsavtaler for sykehus gjennom Legemiddelinnkjøps samarbeidet (LIS).

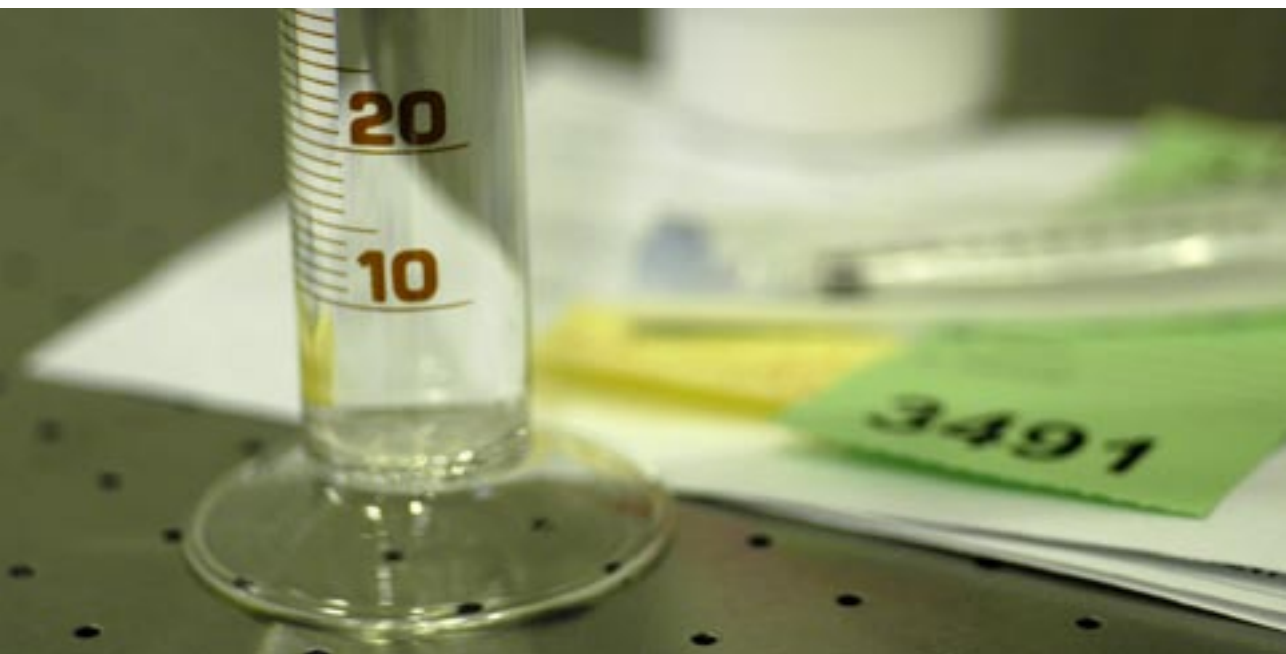
Figur 7.7.2 Forbruk av antibakterielle midler til systemisk bruk (J01) per 1000 personer i aldersintervallet (DDD/1000 personer)

Figur 7.7.3 Omsetning og forbruk av ciprofloksacin etter ordre (sykehus) 2003-2008 (mill. kroner og DDD)

J05 Antivirale midler (reseptsalg)

Antivirale midler (J05) til systemisk bruk er nummer to i omsetning etter resept (238,2 mill. kroner) i gruppa. Omsetningen har økt med 16,9 prosent fra 2007, mens forbruket målt i DDD har økt med 12,7 prosent. Legemidler til behandling av HIV har størst omsetning i gruppen.

J07 Vaksiner

Det meste av vaksinesalg foregår ikke gjennom apotek, men direkte fra produsent til helseinstitusjoner som setter vaksiner (helsesøster, legekontor, sykehjem, sykehus).

Fra apotek ble det i 2008 omsatt vaksiner etter resept for 26,7 mill. kroner, en økning på 4,7 prosent fra 2007. De to største er vaksiner mot hepatitt, med 27 700 pakninger, og vaksiner mot kolera, med 25 000 pakninger. Det beregnes ikke DDD for vaksiner. Salget av influensavaksiner fra apotek til pasient (etter resept) gikk ned fra 25 600 pakninger i 2007 til 6 900 pakninger i 2008.

Totalsalget av vaksiner fra apotek til sykehus/sykehjem utgjør 17,6 mill. kroner. Her er tetanusvaksiner størst med 18 400 pakninger, fulgt av hepatittvaksiner med 12 800 pakninger og influensavaksiner med 8 000 pakninger. Omsetningen av influensavaksiner etter ordre fra apotek har gått ned med 26,4 prosent, fra 11 000 pakninger i 2007. Nedgangen i omsetning av influensavaksiner fra apotek skyldes høyst sannsynlig økt omsetning via andre utleveringsruter for influensavaksiner (direkte fra produsent til helseinstitusjoner).

7.8 ATC - GRUPPE L

MIDLER TIL BEHANDLING AV KREFT OG IMMUNRELATERTE SYKDOMMER

DEFINISJON

I gruppe L Antineoplastiske og immunmodulerende midler inngår det flere legemidler som er svært dyre i bruk. Gruppen domineres av midler til kreftbehandling, og midler ved leddgikt og lignende sykdommer.

Viktige endringer

Bikalutamid (L02BB03) ble inkludert i trinnprissystemet fra 15. oktober 2008.

Finansieringsansvaret for selvadministrerte injeksjonspreparater til behandling av multipel sklerose (MS) ble overført fra folketrygden til de regionale helseforetakene fra 1. januar 2008. Det gjelder Tysabri (L04AA23), Betaferon (L03AB08), Avonex (L03AB07), Rebif (L03AB07) og Copaxone (L03AX13).

Finansieringsansvaret for MabThera (L01XC02) og Raptiva (L04AA21) ble flyttet fra folketrygden til de regionale helseforetakene 1. januar 2008.

Fra 1. januar 2008 ble det foretatt endringer i ATC-systemet for ATC-gruppen L04, immunsuppressive midler slik at disse fikk en mer detaljert inndeling. L04 består nå av

- L04A A Selektive immunsuppressiver
- L04A B Tumornekrosefaktor alfa (TNF-hemmere)
- L04A C Interleukinhemmere
- L04A D Kalsineurinhemmere
- L04A X Andre immunsuppressiver

Tabell 7.8.1 Totalomsetningen av legemidler i ATC-gruppe L i 2008

	Omsetning mill. kr	Prosent av total
Reseptpliktige legemidler etter resept til den enkelte pasient	1 898,4	66,3
Reseptpliktige legemidler til institusjoner (ordre)	939,3	32,8
Legemidler med godkjenningfritak, resept	14,0	0,5
Legemidler med godkjenningfritak, institusjon (ordre)	12,0	0,4
Reseptfrie legemidler		
Totalomsetning gruppe L	2 863,7	100

Tabell 7.8.2 Omsetning og forbruk av ATC-gruppe L etter resept (mill. kroner og mill. DDD)

ATC 2. nivå		2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08	2008 mill. DDD	Prosent endring 2007-08	DDD per 1000 innb./døgn 2008
L01	Antineoplastiske midler	220,6	22,0	0,5	16,9	0,3
L02	Endokrin terapi	322,8	-5,1	9,6	5,7	5,5
L03	Immunstimulerende	346,0	4,6	1,7	0,7	1,0
L04	Immunsuppressive midler	1 009,0	9,9	10,1	9,9	5,8
Totalt		1 898,4	7,3	21,8	7,4	12,6

Tabell 7.8.3 Omsetning av ATC-gruppe L til sykehus/sykehjem (ordre) (mill. kroner og mill. DDD)

ATC 2. nivå		2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08	2008 mill. DDD	Prosent endring 2007-08
L01	Antineoplastiske midler	513,4	8,2	0,2	-3,4
L02	Endokrin terapi	10,4	-3,9	0,3	1,0
L03	Immunstimulerende	15,4	7,1	0,0	12,6
L04	Immunsuppressive midler	400,2	42,6	1,8	36,1
Totalt		939,3	20,4	2,4	24,9

L01 Antineoplastiske midler

Legemidler i undergruppe L01 omfatter kostbare preparater til bruk i kreftbehandling og annen behandling, som for eksempel reumatoid artritt. Totalt, inklusive omsetning etter godkjenningfritak, ble det omsatt legemidler under L01 for 752,6 mill. kroner etter resept og ordre (sykehus).

De to største preparatene i L01 som anvendes i sykehus er MabThera (rituximab) med omsetning på 119 mill. kroner, og Herceptin (trastuzumab) som ble omsatt for 106,5 mill. kroner. Dette ga en økning for de to legemidlene på henholdsvis 19 og 12 prosent, siden 2007. MabThera (rituximab) har i tillegg til kreftbehandling også indikasjon for reumatoid artritt, der annen behandling ikke gir tilfredsstillende respons.

Taxanene (L01CD) brukes hovedsakelig til kreftbehandling i sykehus, og paklitaxel (Taxol) og docetaxel (Taxotere) ble totalt omsatt for 82 mill. kroner i 2008. Dette tilsvarer omsetningen som var i 2007. Forbruket målt i DDD har samtidig økt med 15 prosent.

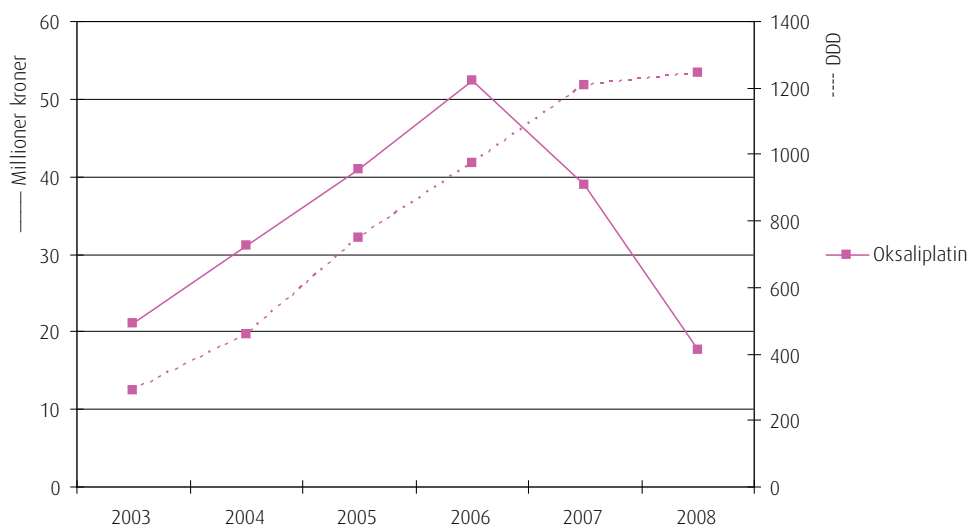
Omsetningen til sykehus/sykehjem av oksaliplatin i gruppen L01X (andre antineoplastiske midler) er redusert fra 52 mill. kroner i 2006, til 17,6 mill. kroner i 2008. Oksaliplatin ble markedsført i Norge i 2006, før dette ble oksaliplatin omsatt etter godkjenningfritak. Når legemidler får markedsføringstillatelse vil prisen bli regulert, og legemiddelprisen vil synke. Dette betyr at selv om forbruket øker, vil omsetningen i kroner synke. Dette er illustrert i figur 7.8.1.

Av salget etter resept for legemidler i gruppe L01 er det proteinkinasehemmerne (L01XE) imatinib (Glivec) størst, med 73,7 mill. kroner, fulgt av sunitinib (Sutent) med 30 mill. kroner. Omsetningen av proteinkinasehemmerne har økt med 23 prosent, og forbruket med 26 prosent fra 2007 til 2008.

L02 Endokrin terapi

Legemidlene i denne gruppen er hormoner og beslektede legemidler til behandling av kreft, hovedsakelig til hjemmebehandling. Omsetningen på resept var på 322,8 mill. kroner i 2008. Størst i gruppen er bicalutamid (Casodex), som brukes ved

Figur 7.8.1 Omsetning og forbruk av oksaliplatin i sykehus (ordre samt ordre med godkjenningsfritak) 2003–2008 (mill. kroner og DDD)

prostatakreft. Dette legemidlet hadde en omsetning på 130 mill. kroner, som er en tilbakegang på 11 prosent fra 2007. Antall DDD har samtidig økt med 9,5 prosent. Pris per definert døgndose var 46 kroner i 2007 og 37 kroner i 2008. Bakgrunnen for at pris per DDD har gått ned, er at legemiddelet har fått generisk konkurranse og blitt inkludert i trinnsprissystemet fra 15. oktober 2008. I følge Reseptregisteret var det 5 600 menn som brukte Casodex (bikalutamid) i 2007, en økning fra 4 700 i 2005.

L03 Immunstimulerende midler

Immunstimulerende midler benyttes blant annet til behandling av multipel sklerose. Legemidlene i gruppen selges hovedsakelig etter resept til enkeltpasienter. Omsetningen etter resept økte med 4,6 prosent til 346 mill. kroner i 2008, mens forbruket målt i DDD økte med 0,7 prosent.

Interferon beta-1a (Avonex, Rebif, (L03AB)) stod alene for 133 mill. kroner. Dette var en tilbakegang på 4,3 prosent fra 2007.

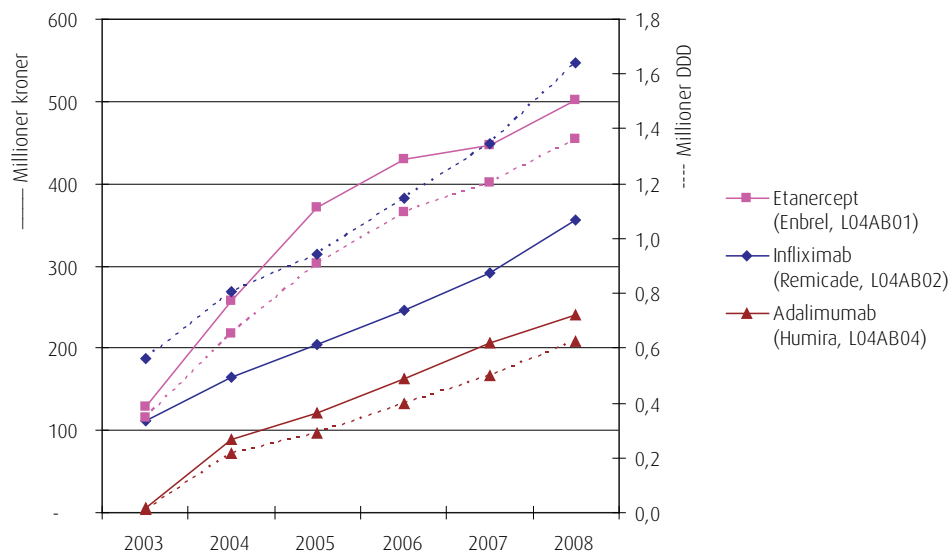
L04 Immunsuppressive midler

Immunsuppressive midler benyttes ved reumatiske sykdommer som leddgikt og lignende, når annen antireumatisk behandling ikke har hatt tilstrekkelig effekt.

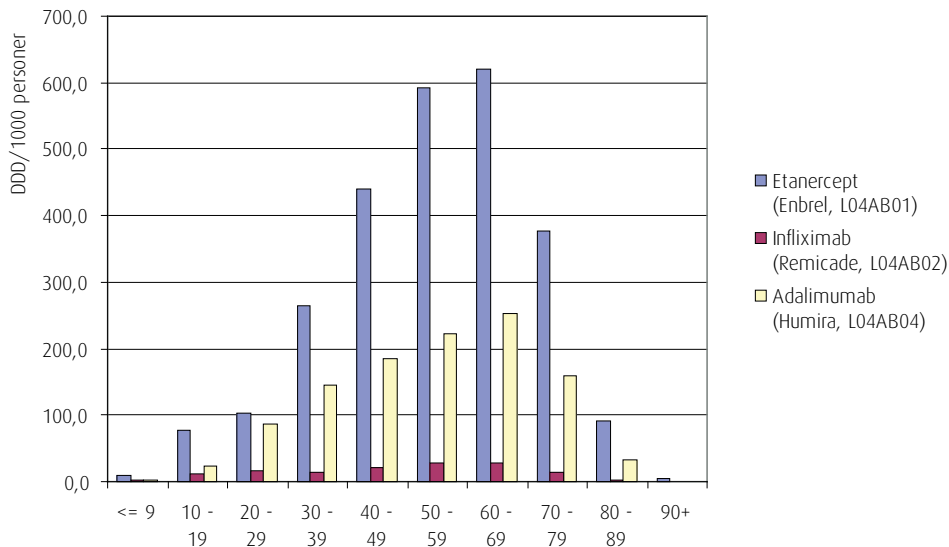
Det ble totalt solgt immunsuppressive midler for ca. 1,4 mrd. kroner i 2008, en økning på 17 prosent fra 2007. TNF-hemmerne Enbrel (etanercept), Remicade (influximab) og Humira (adalimumab) stod for nærmere 1,1 mrd. kroner, dvs. omlag 78 prosent (fig. 7.8.2). TNF-hemmere brukes i de tilfellene hvor annen behandling (Reumaloid artritt) ikke gir tilfredsstillende effekt. Remicade gis som infusjon, og brukes derfor i hovedsak på sykehus eller poliklinikk, mens de to andre er injeksjoner som kan settes av pasienten selv. Alle TNF-hemmere finansieres gjennom regionale helseforetak (se kap 5.2).

Fig 7.8.2 Omsetning og forbruk av TNF-hemmere etter resept og til sykehus (ordre) samlet 2003 - 2008 (mill. kroner og DDD)

Figur 7.8.3 Forbruk av TNF-hemmere fordelt på aldersintervaller, 2008 (DDD/1000 personer i aldersintervallet)

Enbrel har størst omsetning, og økte 12,2 prosent i omsetning til 501,9 mill. kroner og 1,4 mill. DDD. Remicade som har størst forbruk i doser, økte omsetningen med 22,4 prosent, og ble omsatt for 355,8 mill. kroner og 1,6 mill. DDD i 2008. Omsetning av Humira økte med 16,7 prosent fra 2007 til 2008, og utgjorde 241,2 mill. kroner og 0,6 mill. DDD i 2008.

Figur 7.8.3 viser fordeling per aldersintervaller av forbruket av de tre TNF-hemmerne (DDD/1000 personer). Det er flest personer i aldersgruppen 50 – 69 år som får slik behandling, men også personer fra 30-årsalderen er godt representert. Fordeling på kjønn viser at det er 55 prosent kvinner som behandles med TNF-hemmere.

7.9 ATC - GRUPPE M

MUSKLER OG SKJELETT

DEFINISJON

Gruppe M omhandler antiinflammatoriske og antireumatiske legemidler, legemidler til behandling av gikt, muskel- og leddsmerter, og midler til behandling av benskjørhet (osteoporose).

Viktige endringer

Legemiddelet Somadril (M03BA02) ble trukket fra markedet 1. mai 2008.

Legemiddelverket har innvilget forhåndsgodkjent refusjon for Bonviva (ibandronsyre) injeksjonsvæske (M05BA06) til behandling av osteoporose hos eldre kvinner med etablert osteoporose, som ikke kan behandles med bisfosfonat tablett.

Tabell 7.9.1 Totalomsetningen av legemidler i ATC-gruppe M i 2008

	Omsetning mill. kr	Prosent av total
Reseptpliktige legemidler etter resept til den enkelte pasient	288,6	50,2
Reseptpliktige legemidler til institusjoner (ordre)	75,2	13,1
Legemidler med godkjenningfritak, resept	5,7	1,0
Legemidler med godkjenningfritak, institusjon (ordre)	6,6	1,2
Reseptfrie legemidler	198,8	34,6
Totalomsetning gruppe M	574,9	100

Tabell 7.9.2 Omsetning og forbruk av ATC-gruppe M etter resept (mill. kroner og mill. DDD)

ATC 2. nivå		2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08	2008 mill. DDD	Prosent endring 2007-08	DDD per 1000 innb./døgn 2008
M01	Antiinflammatoriske og antireumatiske midler	199,1	-5,3	56,7	-1,0	32,8
M02	Utvortes preparater ved muskel-/leddsmerter	0,3	-48,0	0,0	0,0	0,0
M03	Muskelrelakserende midler	13,5	-62,3	1,1	-63,0	0,6
M04	Giktmidler	15,3	4,9	5,2	5,7	3,0
M05	Midler til behandling av bensykdommer	60,4	-11,9	15,9	1,3	9,2
Totalt		288,6	-12,5	78,9	-2,4	45,6

Gruppen har to store undergrupper; midler mot betennelsestilstander i muskler og ledd og gikt sykdommer (M01), samt midler til behandling av bensykdommer som osteoporose (benskjørhet) (M05).

M01 Midler mot betennelsestilstander i muskler og skjelett og antireumatiske midler (NSAID)

Undergruppen M01 Antiinflammatoriske og antireumatiske midler, benyttes til behandling av muskel- og leddsmerter og betennelser, som følge av kroniske, reumatiske lidelser og gikt.

I denne gruppen finnes den reseptfrie omsetningen av ibuprofen (Ibux, Ibumetin) og naproksen (Naprosyn, Ledox). Den reseptfrie omsetningen i gruppe M01 stod for 147,3 mill. kroner, en økning på 18 prosent fra 2007. Forbruket har økt med 10,5 prosent. Den reseptfrie omsetningen av ibuprofen utgjør 79 prosent av det totale ibuprofensalg.

Omsetning etter resept i gruppen M01 utgjør 199,1 mill. kroner. Det største produktet er diklofenak (Voltaren), med en omsetning på 49 mill. kroner, som er en økning på 8 prosent. Forbruket er på 17,3 mill. DDD, dette er en økning på 14,5 prosent fra 2007.

Glukosamin ble lansert som et godt middel til å lindre symptomer ved mild og moderat artrose. Omsetning og forbruk av glukosamin økte kraftig fra 2004 til 2005, fra 5 mill. kroner og 700 000 DDD, til 30 mill. kroner og 6 mill. DDD. Denne veksten er sammenfallende med at koksibene fikk sterk redusert bruk, eller ble tatt av markedet (Celebra, Vioxx). Forbruket av glukosaminmidler var like stort i

2006 og 2007, mens det i 2008 har vært en tilbakegang på 10 prosent. Omsetningen i kroner har falt fra sitt maksimale på 31 mill. kroner i 2006, til 21,6 mill. kroner i 2008. Prisen per definerte døgndose økte fra 3,70 kroner i 2003, til 7,70 kroner i 2004, for deretter å falle til 2,90 kroner i 2008.

NSAIDs omsettes også som salver til lokal bruk for muskel- og leddsmerter (M02). Omsetningen av slike reseptfrie salver var på 51,5 mill. kroner i 2008, en økning på 9,5 prosent fra 2007.

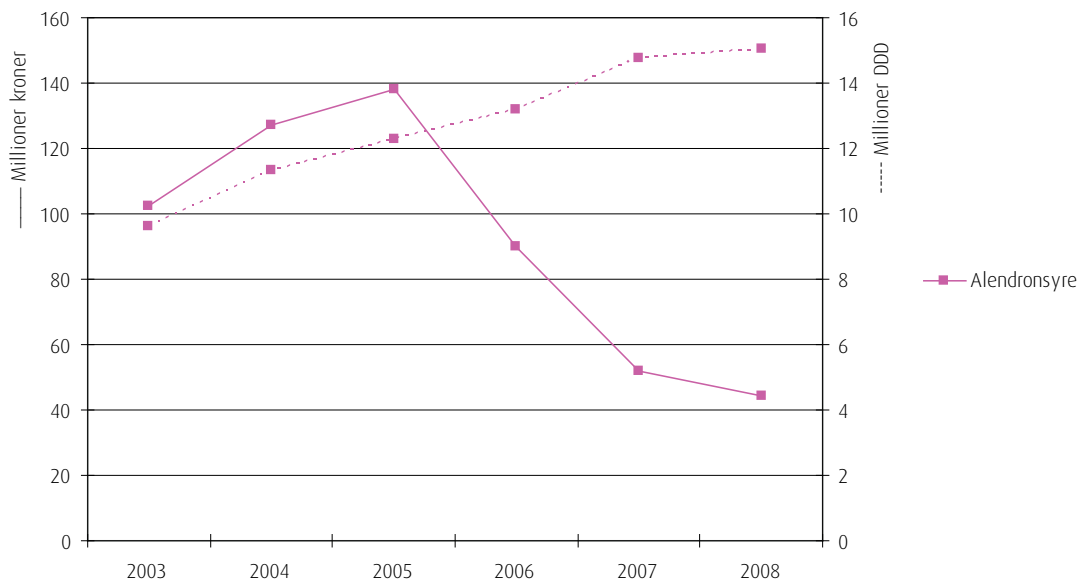
M03 Muskelrelakserende midler

Omsetningen etter resept i undergruppen M03 Muskelrelakserende midler, er mer enn halvert fra 2007 til 2008 (tabell 7.9.2). Reduksjonen skyldes en markant nedgang i salget av karisoprodol (Somadril). Somadril ble overført fra gruppe B (vanedannende midler) til gruppe A (narkotiske midler) i 2007, og ble trukket fra markedet i 2008. Grunnen til at legemiddelet ble trukket fra markedet, var at den medisinske nytten av legemiddelet ble ansett som lav i forhold til misbrukspotensialet. Etter at legemiddelet ble trukket fra markedet, har man sett en omsetning på godkjenningsfritak. I 2006 ble dette legemiddelet omsatt for 43 mill. kroner og i 2007 for 28 mill. kroner. I 2008 var omsetningen 6,6 mill. kroner, av dette var 1,3 mill. på godkjenningsfritak.

Preparatet botulinumtoksin (Botox) ble omsatt for 31,2 mill. kroner til sykehus, mens omsetningen etter resept var på 2,5 mill. kroner. Reseptomsetningen av Botox er økende, men fortsatt relativt lav. Det ble omsatt 1 146 pakninger i 2008. Reseptregisteret opplyser at det i 2007 var 141 kvinner og 39 menn som har kjøpt Botox på resept.

Figur 7.9.1 Omsetning og forbruk av alendronsyre etter resept, 2003 - 2008 (mill. kroner og mill. DDD)

M05 Midler til behandling av bensykdommer

Benskjørhet (osteoporose) defineres som en skjelettsykdom. Sykdommen karakteriseres av stor risiko for benbrudd, og kjennetegnes ved redusert knokkelstyrke på grunn av redusert bentetthet.

Kvinner dominerer gruppen som får denne sykdommen. Legemidler i undergruppen M05 brukes til behandling av bensykdommer som osteoporose, og det ble omsatt for totalt 60,4 mill. kroner innenfor gruppen. Alendronsyre (Alendronat, Fosamax) stod alene for 44 mill. kroner (73 prosent). Tilbakegangen i omsetning fra 2007 til 2008 var på 15 prosent.

Reseptomsetningen av alendronsyre i kroner var høyest i 2005 (138 mill. kroner). Deretter har forbruket i DDD økt jevnt, mens det har vært en nedgang i omsetningen i kroner. Siste år har forbruket i DDD flatet noe ut, mens omsetning i kroner fortsatt synker noe. Gjennomsnittsprisen per dose er betydelig redusert, fra 11,20 kroner/DDD i 2005, til 2,90 kroner/DDD i 2008. Dette skyldes at Fosamax (alendronsyre) mistet sin patentbeskyttelse i 2005, og at virkestoffet ble inkludert i trinnprissystemet fra samme tidspunkt.

Det var omtrent 57 000 personer som brukte midler mot bensykdommer (M05B) i 2007. De fleste er kvinner (51 000, tall fra Reseptregisteret).

Til sykehus ble det omsatt legemidler for bensykdommer for 25 mill. kroner i 2008. Over 80 prosent av dette er legemidlene Zometa og Aclasta (zoledronsyre), som gis som infusjonsbehandling til pasienter med utbredt kreftsykdom der skjelett er involvert, eller andre spesielle bensykdommer.

7.10 ATC - GRUPPE N

MIDLER SOM PÅVIRKER NERVESYSTEMET

DEFINISJON

Gruppen N inneholder undergruppene midler til anestesi, smertebehandling, psykiske plager, epilepsi, migrene, atferdsforstyrrelser og stoffavhengighet.

Viktige endringer

Fentanyl (N02AB03) ble inkludert i trinnprissystemet fra 1. februar 2008.

Olanzapin (N05AH03) ble inkludert i trinnprissystemet fra 1. mars 2008.

Fra 3. mars 2008 ble det innført refusjonspris på Cipralex (N06AB10) som er lavere enn maksimal apotekutsalgspris (AUP).

Legemiddelverket vedtok fra 1. september 2008 at sumatriptan (Imigran, N02CC01) skulle være foretrukket legemiddel. Migrenepasienter som skal starte opp eller endre behandling, må først prøve ut sumatriptan (N02CC01).

Det antidepressive midlet Cymbalta (duloksetin, N06AX21) ble tatt ut av refusjonslista (forhåndsgodkjent refusjon) fra 1. april med overgangsordning til 1. august 2008.

Legemiddelverket innvilget forhåndsgodkjent refusjon for Neupro (rotigotin, N04BC09) til pasienter i senere stadier av Parkinsons sykdom fra 1. august 2008.

Legemiddelverket vedtok at Strattera (atomoksetin) fra 1. november 2008 kan rekvireres på blå resept for en begrenset gruppe barn og unge (6–17 år) med ADHD som ikke kan bruke metylfenidat (Conserta, Ritalin).

Tabell 7.10.1 Totalomsetningen av legemidler i ATC-gruppe N i 2008

	Omsetning mill. kr	Prosent av total
Reseptpliktige legemidler etter resept til den enkelte pasient	2 465,4	74,2
Reseptpliktige legemidler til institusjoner (ordre)	413,3	12,4
Legemidler med godkjeningsfritak, resept	34,5	1,0
Legemidler med godkjeningsfritak, institusjon (ordre)	10,7	0,3
Reseptfrie legemidler	399,4	12,0
Totalomsetning gruppe N	3 323,2	100

Tabell 7.10.2 Omsetning og forbruk av ATC-gruppe N etter resept (mill. kroner og mill. DDD)

ATC 2. nivå		2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08	2008 mill. DDD	Prosent endring 2007-08	DDD per 1000 innb./ døgn 2008
N01	Anestetika*	3,6	-17,6	-	-	-
N02	Analgetika	609,9	5,0	52,5	9,1	30,3
N03	Antiepileptika	355,4	5,5	21,3	14,3	12,3
N04	Antiparkinsonmidler	116,0	9,5	4,7	3,7	2,7
N05	Psykoletika	543,8	-13,2	118,7	3,6	68,7
N06	Psykoanaleptika	654,6	-6,8	100,2	3,8	57,9
N07	Andre midler med virkning på nervesystemet	182,2	16,5	7,2	10,4	4,1
Totalt		2 465,4	-1,9	304,6	5,4	176,1

* Anestetika er hovedsakelig bedøvelsesmidler til bruk i sykehus og selges i svært liten grad på resept. Antall DDD på resept er så lavt at det ikke har innvirkning på totalen.

N01 Anestetika

Gruppen omfatter legemidler som brukes ved narkose og bedøvelse. I hovedsak skjer omsetningen til sykehus (112 mill. kroner), men noe lokalanestetika omsettes via resept på apotek (3,6 mill. kroner) og reseptfritt (5,6 mill. kroner). Den reseptfrie omsetningen er krem og plaster til lokalbedøvelse av hud (Emla).

N02 Smertestillende midler (analgetika)

Denne gruppen består av opioider (sterke morfinlignende smertestillende midler), lette febernedsettende og smertestillende midler og migrenemidler.

Det ble totalt omsatt smertestillende legemidler for 928,5 mill. kroner i 2008. Salget av smertestillende fordeles med 66 prosent på resept, 10 prosent på salg til institusjoner (sykehus/sykehjem) og 24 prosent på reseptfrie pakninger.

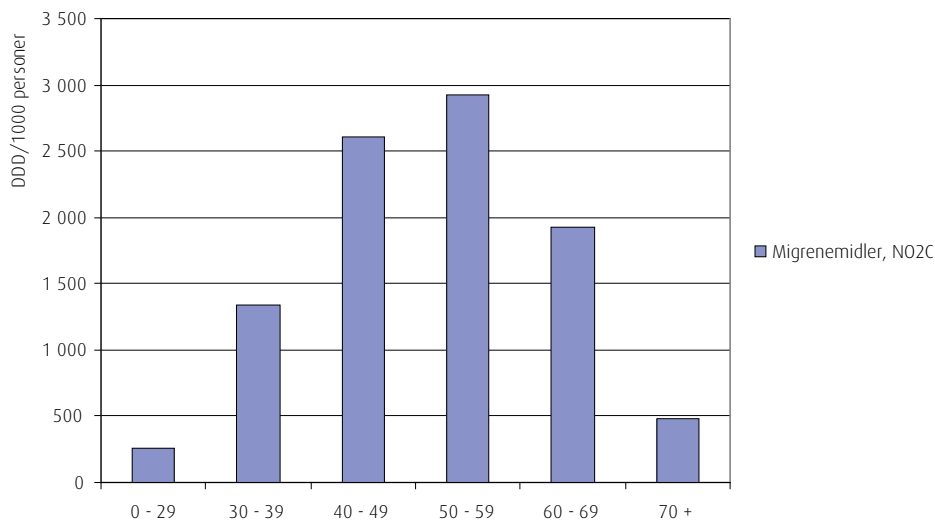
I gruppen opioider (N02A) finnes sterke smertestillende midler som blant annet morfin og morfinlignende stoffer. Kodein er et av disse, og brukes mye i Norge, spesielt i kombinasjon med paracetamol (Paralgin forte, Pinex forte). Forbruket av disse legemidlene ligger på 20 mill. DDD i 2008. Reseptregisteret viser at det var nær 400 000 personer som brukte slike legemidler i 2007, noe over halvparten av disse er kvinner.

Smertebehandling er i stadig utvikling, og det arbeides mye med å forbedre legemiddelformene. Eksempler er smerteplaster for jevn tilførsel av legemiddel, og tabletter med langsom frigivelse av virkestoff som gjør at man ikke behøver å ta tabletter så ofte. De nye legemiddelformene er nyttige for pasientene, og fører til at eldre og billige substanser inngår i mer kostbare legemiddelformer. Et eksempel på dette er opioidlegemidlet buprenor-

Tabell 7.10.3 Omsetning og forbruk av reseptpliktige smertestillende midler etter resept (mill. kroner og mill. DDD)

ATC 3. nivå		2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08	2008 mill. DDD	Prosent endring 2007-08	DDD per 1000 innb./døgn 2008
N02A	Opioider	329,6	5,7	30,7	4,6	17,8
N02B	Andre analgetika og antipyretika	45,9	21,8	15,7	21,0	9,1
N02C	Migrenemidler	234,4	1,3	6,0	4,8	3,5

Figur 7.10.1 Forbruk av migrenemidler etter resept (N02C) i DDD per 1000 personer i hvert aldersintervall, 2008

fin (Norspan depotplaster, Temgesic). Totalomsetningen (etter resept og ordre) økte fra 17,7 mill. kroner i 2006, til 37,7 mill. kroner i 2008. Forbruket har vært stabilt på ca 650 000 DDD de siste årene, men det har vært en økning i forbruket på 17 prosent siste år, til 750 000 DDD. Omsetning av smertestillende i plasterform (Norspan depotplaster) økte fra ca 8 mill. kroner i 2006, til 19 mill. kroner i 2007, og videre til 31,8 mill. kroner i 2008. Depotplasteret stod for 84 prosent av omsetningen av buprenorfin.

Gruppe N02B inneholder lette febernedssettende og smertestillende midler som acetylsalisylsyre (Dispril, Globoid), paracetamol (Pamol, Panodil, Paracet, Pinex) og fenazon (Fenazon-koffein, Fanalgin, Antineuralgica). Omsetningen skjer hovedsakelig reseptfritt, men det er også noe salg etter resept og til institusjoner (til sykehus/sykehjem). Omsetningen av reseptfrie legemidler i gruppe N02B i apotek er totalt på 225,4 mill. kroner, hvor salget av paracetamol utgjør 180,4 mill. kroner (80 prosent). Acetylsalisylsyre markedsført som smertestillende, utgjør 4 prosent og fenazon, alene eller i kombinasjoner med andre virkestoff, 16 prosent. Denne fordelingen er i tråd med myndighetenes anbefalte valg av lette smertestillende midler. Det reseptfrie forbruket av paracetamol fra apotek er redusert fra 17,2 mill. DDD i 2007, til 16,4 mill. DDD i 2008 (4,7

present). Forbruksendringen skyldes antagelig at flere velger andre omsetningskanaler for kjøp av paracetamol.

Under gruppen N02C finnes migrenemidler. Forbruk av migrenemidler målt i definerte døgndoser har steget (fig. 7.10.1) med mellom 3,5 og 4,8 prosent hvert år fra 2003. Forbruket i 2008 var på 6 mill. DDD. Omsetningen var på 234,4 mill. kroner i 2008. Tallene i Bransjestatistikken viser også at det er fire ganger så mange kvinner som menn som bruker migrenemidler.

N03 Antiepileptika

Norsk Epilepsiforbund opplyser på sine hjemmesider (www.epilepsi.no) at om lag 40 000 personer i Norge har epilepsi. I følge Reseptregisteret brukte så mange som 90 000 personer antiepileptiske midler i 2007. Det ble omsatt legemidler innenfor gruppen N03 antiepileptika for 355,4 mill. kroner etter resept i 2008, en økning på 5,5 prosent fra 2007.

Mange personer med epilepsi bruker mer enn ett legemiddel, i tillegg kommer de som bruker denne type legemidler for andre diagnoser enn epilepsi. Dette er for eksempel legemiddelet pregabalin (Lyrica), som i tillegg har indikasjonen perifer neuropatisk smerte hos voksne (trigeminusneuralgi, diabetesneuralgi, nervesmerter og lignende) samt

98 tabletter/tabletter
Cipralex® 10 mg

generalisert angstlidelse. Gabapentin (Neurontin) brukes også mot perifer neuropatisk smerte, mens lamotrigine (Lamictal) har indikasjonen bipolar lidelse hos voksne i tillegg til epilepsi.

Statistikk tallene i DDD fordelt på refusjonskoder i blåreseptordningen antyder at lamotrigin brukes fem ganger så mye for angstlidelser som for epilepsi. Gabapentin brukes i størst grad for depresjonsbehandling og neuropatisk smertebehandling, mens pregabalin brukes mest mot epilepsi (ca 60 prosent) og neuropatisk smertebehandling (ca 40 prosent). Bakgrunns materialet for disse antagelsene er opplysninger som framkommer etter at det nye refusjonskodeverket for legemiddelrefusjon ble innført fra mars 2008.

Resepsalget av pregabalin (Lyrica) økte fra 2006 til 2007 med 60 prosent, både målt i kroner og DDD, mens omsetningsøkningen var på 33,7 prosent fra 2007 til 2008. I 2008 ble pregabalin omsatt for 93,8 mill. kroner og forbruket var på 3,6 mill. DDD.

Forbruket av lamotrigin (Lamictal) har økt med 1 prosent fra 2007, og er det mest brukte (4,7 mill. DDD). Lamotrigin ble omsatt for 110,8 mill. kroner i 2008.

N05 Psykoleptika

I denne gruppen finner vi legemidler til behandling av psykoser (N05A), angstdempende legemidler (N05B) og sove- og beroligende midler (N05C).

Antipsykotika (N05A) ble omsatt etter resept for 298 mill. kroner i 2008, dette er en tilbakegang på 23 prosent fra 2007. Samtidig har antall forbrukte DDD økt med 2,7 prosent til 15,1 mill. DDD. Endringen skyldes en kraftig prisnedgang på legemidlene olanzapin (Zyprexa) og quetiapin (Seroquel) siste år. Olanzapin har gått ned fra 44 kr/DDD i 2006, til 25 kr/DDD i 2008, mens quetiapin har gått fra 43 kr/DDD i 2006, til 23 kr/DDD i 2008. Dette skyldes at legemidlet fikk stabil generisk konkurranse fra februar 2008.

Anxiolytika, angstdempende legemidler (N05B) ble omsatt for 106 mill. kroner. Dette er en svak økning fra 2007.

Omsetningen av sovemidler (N05C hypnotika og sedativa) var på 139,7 mill. kroner og forbruket på 70,8 mill. DDD i 2008. I følge Reseptregisteret var det rundt 390 000 personer som brukte legemidler i denne gruppen i 2007. Dette utgjør rundt åtte prosent av befolkningen.

Melatonin (Circadin, N05CH01) ble registrert som legemiddel mot søvnproblemer i 2007. Før denne tid har melatonin kun vært tilgjengelig etter søknad om godkjenningss fritak. Omsetningen økte fra 6,7 mill. kroner i 2007, til 13,5 mill. kroner i 2008.

N06Psykoanaleptika

Gruppen omfatter legemidler til bruk ved depresjoner (N06A), ADHD-behandling (N06B) og midler mot demens (N06D).

Tabell 7.10.4 Omsetning og forbruk av psykoanaleptika etter resept, 2008 (mill. kroner og mill. DDD)

ATC 3. nivå		2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08	2008 mill. DDD	Prosent endring 2007-08	DDD per 1000 innb./døgn 2008
N06A	Antidepressiva	388	-14,0	87	2,9	50,4
N06B	Psykostimulantia, midler ved ADHD og nootropika	160	11,5	9	15,2	5,5
N06D	Midler mot demens	106	-0,8	4	-0,4	2,1

N06A Antidepressiva

Omsetningen av antidepressiva har gått tilbake med 14 prosent fra 2007 til 2008, mens forbruket i DDD er svakt voksende (2,9 prosent). Omsetningsnedgangen skyldes at legemidlet venlafaksin (Efexor) fikk generisk konkurranse, og ble inkludert i trinnprissystemet 1. september 2007. Venlafaksin ble omsatt på resept for 113 mill. kroner i 2007 og 61,4 mill. kroner i 2008. Forbruket er på omtrent 10 mill. DDD, både i 2007 og 2008.

Forbruk og omsetning av escitalopram (Cipralext) øker fortsatt, mens forbruk og omsetning av citalopram synker (se figur 7.10.2). Cipralext (escitalopram) har fortsatt patentbeskyttelse og dermed ingen generisk konkurranse. Escitalopram er en videreutvikling av citalopram fra samme produsent, og ble lansert da patentet på escitalopram nærmet seg slutten.

Forbruket av escitalopram øker mer enn omsetningen. Cipralext kostet 7,50 kr/DDD i 2005, 6,60 kr/DDD i 2006 og 6,20 kr/DDD i 2008. For de andre legemidlene i gruppen har det vært lite endringer.

Ut fra forbrukstillene kan man anta at det er omlag 5 prosent av den norske befolkning som kan ha brukt antidepressive midler daglig (50,1 DDD/1000

innb/døgn). Reseptregisterets tall viser at 280 000 personer brukte antidepressiva i 2007.

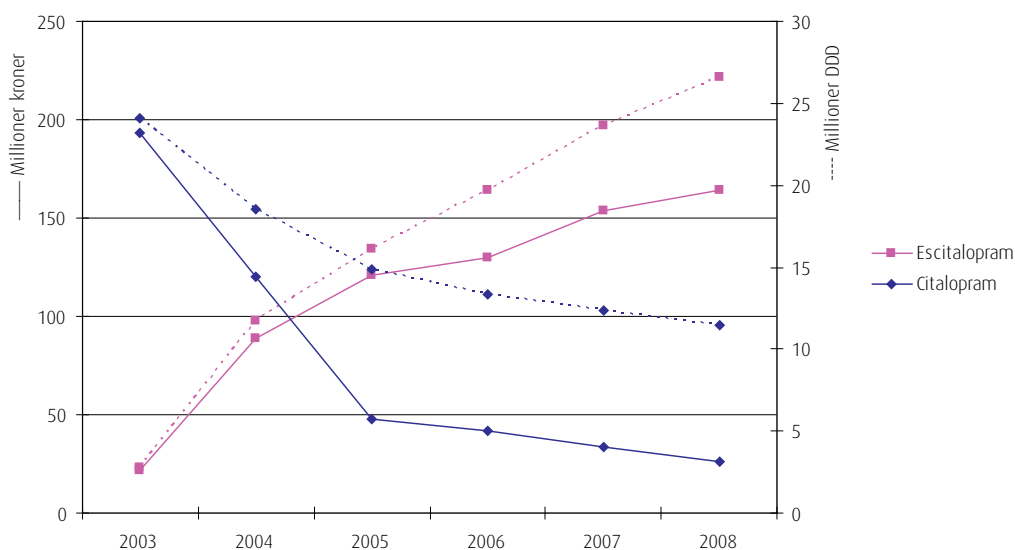
N06B Legemidler til behandling av ADHD

Det ble omsatt legemidler for 156,4 mill. kroner, en økning på 12 prosent fra 2007. Metylfenidat (Concerta, Equasym, Ritalin) utgjør 79 prosent av omsetningen, totalt 123,3 mill. kroner. Forbruket av metylfenidat har økt med 16 prosent, fra 7,6 mill. DDD i 2007, til 8,8 mill. DDD i 2008. Omsetning og forbruk av modafinil (Modiodal, N06BA07) er ikke tatt med da legemidlet ikke brukes ved ADHD.

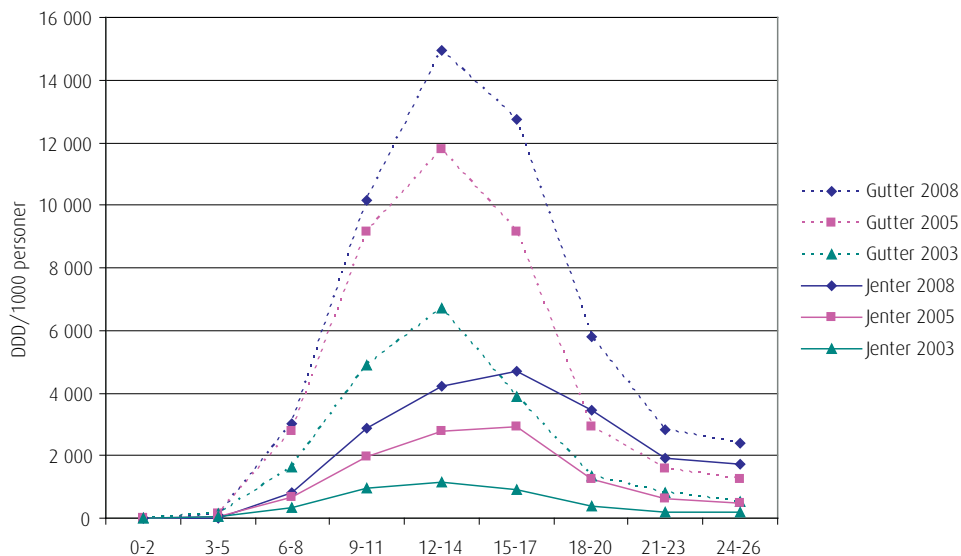
Gutter bruker langt mer legemidler for ADHD enn jenter. I 2008 brukte gutter fra 0 til 26 år 5,0 mill. DDD, en økning på 33,9 prosent fra 2005. Jenter i samme aldersgruppe brukte 1,8 mill DDD, nær en fordobling fra 2005 (81,5 prosent). Den prosentvise økningen blant jenter som får behandling er større enn for gutter, men andelen gutter som behandles er vesentlig høyere enn andelen jenter. (fig. 7.10.3)

I figur 7.10.3 er forbruket i DDD fordelt etter antall jenter/gutter i det aktuelle aldersintervallet multiplisert med 1000. For jentene skjer det en endring i mønsteret i 2006, fra da av er medisinerings i aldersgruppen 15–17 år høyere enn i de yngre aldersgruppene.

Figur 7.10.2 Omsetning og forbruk av escitalopram (Cipralext) og citalopram (Cipramil) etter resept, 2003 - 2008 (mill. kroner og mill. DDD)

Figur 7.10.3 Forbruksutvikling per 1000 jenter/gutter i aldersintervallet (DDD/1000 personer) for bruk av legemidler ved ADHD (N06B A01, 04 og 09) 2003 til 2008.

N06D Midler mot demens

Det ble omsatt legemidler etter resept i denne gruppen for 106 mill. kroner i 2008, dette tilsvarer omtrent omsetningen i 2007. Donepezil (Aricept) er det største preparatet med en omsetning på 77,5 mill. kroner. Fra 2006 til 2007 sank forbruket med 8 prosent, mens det deretter har stabilisert seg. Omsetnings- og forbruksutviklingen for donepezil er gitt i figur 7.10.4.

N07B Midler mot avhengighetslidelser

Gruppen omfatter midler til bruk ved nikotinavhengighet, alkoholavhengighet og opioidavhengighet (metadon og buprenorfin).

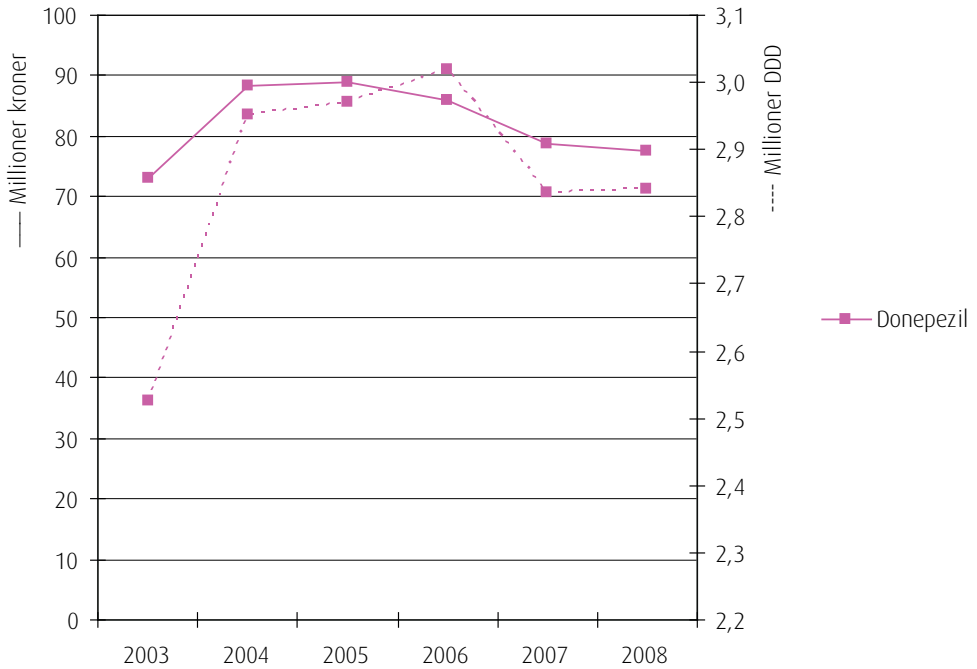
Legemidler til bruk ved nikotinavhengighet omfatter nikotintyggegummi, plastery, inhalatorer etc., samt de reseptpliktige legemidlene bupropion (Zyban, Wellbutrin) og vareniklin (Champix).

Det ble omsatt nikotinprodukter fra apotek for 168,4 mill. kroner i 2008, en økning på 3,6 prosent fra 2007. Forbruket målt i DDD økte med 6,2 prosent fra 2007 til 2008.

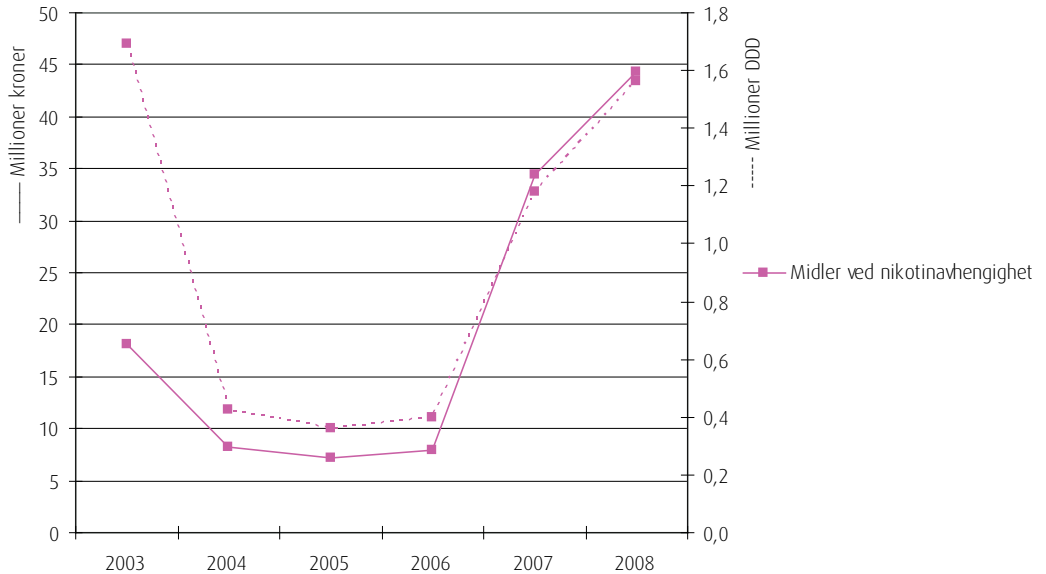
Champix kom på markedet høsten 2006, og har hatt en stor vekst i omsetning. Zyban kom på markedet 2002/2003, og fikk en høy omsetning til å begynne med, men den sank raskt (se figur 7.10.5). Omsetning og forbruk av disse midlene øker fortsatt, og ble omsatt for 44,3 mill. kroner i 2008, mot 34,5 mill. kroner i 2007. Forbruket steg fra 1,2 til 1,6 mill. DDD.

Til rehabilitering av heroinavhengige brukes legemidlene metadon og buprenorfin (Metadon, Subutex, Suboxone). Det ble omsatt slike legemidler for totalt 151 mill. kroner i 2008, mot 130 mill. kroner i 2007. Forbruket økte fra 5,7 til 6,2 mill. DDD. Metadon er det største legemidlet med en omsetning på 87 mill. kroner. Salget på resept utgjør 80 prosent, resten omsettes via ordre, og benyttes i helseforetakenes tilbud til denne brukergruppen. Omsetningen av buprenorfin (Subutex) holder seg stabil på rundt 40 mill. kroner, mens buprenorfin i kombinasjon med nalokson øker fra 14 mill. kroner i 2007, til 22,5 mill. kroner i 2008.

Figur 7.10.4 Omsetning av donepezil (Arisept) 2003 – 2008 (mill. kroner og mill. DDD)

Figur 7.10.5 Omsetning og forbruk av reseptpliktige midler til bruk ved nikotinavhengighet (N07BA), 2003 – 2008 (mill. kroner og mill. DDD) (nikotinpreparater er ikke med, da disse er reseptfrie).

7.11 ATC - GRUPPE P

ANTIPARASITÆRE MIDLER, INSEKTICIDER OG INSEKTMIDLER

DEFINISJON

Denne gruppen legemidler brukes til å behandle angrep og infeksjoner forårsaket av protozoer, amøber og parasitter. Eksempler på dette er midler til behandling av spesielle infeksjoner, malaria, skabb, ulike typer lus, småmark og innvollsorm.

Viktige endringer

For ATC-gruppe P var det ingen store endringer i 2008.

Tabell 7.11.1 Totalomsetningen av legemidler i ATC-gruppe P i 2008

	Omsetning mill. kr	Prosent av total
Reseptpliktige legemidler etter resept til den enkelte pasient	34,2	56,8
Reseptpliktige legemidler til institusjoner (ordre)	2,8	4,7
Legemidler med godkjenningfritak, resept	0,3	0,6
Legemidler med godkjenningfritak, institusjon (ordre)	0,6	1,0
Reseptfrie legemidler	22,3	37,0
Totalomsetning gruppe P	60,2	100,0

Tabell 7.11.2 Omsetning av ATC-gruppe P01 etter resept i 2008 (mill. kroner og mill. DDD)

ATC 3. nivå		2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08	2008 mill. DDD	Prosent endring 2007-08
P01A	Midler til amøbe- og protozosykdommer	6,7	3,7	0,3	4,5
P01B	Malariamidler	27,5	3,0	0,8	-1,4

P01 Protozomidler

Her inngår legemidler som metronidazol (Flagyl) til behandling av amøbe- og protozosykdommer, og diverse malariamidler (P01B). Dette utgjør alt salget etter resept i gruppe P.

Av malariamidler er det høyest forbruk av hydroksylorokin (Plaquenil) og proguanil (Malarone). Førstnevnte er billig og koster 4,70 kroner per DDD, mens behandling med Malarone (proguanil og kombinasjoner) koster 124 kroner per DDD. Hvilken behandling som velges, er avhengig av reisemålet, da det er utviklet resistens mot malariamidler med klorokin i enkelte områder.

Omsetning av reseptfrie midler

Det reseptfrie salget i ATC-gruppe P omfatter legemidler til behandling av småmark og innvollsorm (Anthelmintika, P02), og midler til behandling av lus og skabb (P03 ektoparasittmidler, inklusive skabb- og insektmidler).

Salget i gruppe P02 var i 2008 på 4,7 mill. kroner, en økning på 4,1 prosent fra 2007. Det ble solgt lus- og skabbmidler for 17,5 mill. kroner, en tilbakegang på 14,6 prosent fra 2007. Det ble solgt om lag 104 000 pakninger av lus- og skabbmidler (shampo/krem) i 2008, en tilbakegang i antall pakninger på 19 prosent. Tilbakegangen kan ha sammenheng med at nye lusemidler ikke er registrert og markedsført som legemidler, men definert som vanlige handelsvarer. De er dermed ikke med i legemiddelstatistikken.

7.12 ATC - GRUPPE R

RESPIRASJONSORGANER

DEFINISJON

Gruppen omfatter legemidler til bruk ved astma og andre obstruktive lungesykdommer som KOLS, legemidler mot allergier og legemidler til bruk ved forkjølelse, som nesenspray og hostesaft.

Viktige endringer

Legemiddelverket innvilget forhåndsgodkjent refusjon for Spiriva (tiotropiumbromid) fra 1. juni 2008. Legemiddelverket har vurdert Spiriva som kostnadseffektiv behandling av pasienter med moderat til alvorlig KOLS.

Legemiddelverket vedtok at fra 1. august 2008 kan kun de rimeligste antihistaminlegemidlene, cetirizin, loratadin og fexofenadin, skrives ut på blå resept ved behandling av allergi og elveblest. Aeries (desloratadin) og Kestine (ebastin) har fra da av ikke lenger forhåndsgodkjent refusjon, og kan derfor

ikke lenger rekvireres direkte på blå resept. Etter 30. november 2008 kan pasienter ikke lenger hente ut Aeries og Kestine tabletter på blå resept, selv om resepten teoretisk sett er gyldig.

Aeries mikstur og smeltetabletter kan rekvireres direkte på blå resept også etter 30. november 2008. Det er ikke krav til tidligere behandling med andre antihistaminer. Smeltetabletter kan kun rekvireres til barn i alderen 6–11 år, mens miksturen er beregnet for pasienter som ikke kan svelge tabletter.

Tabell 7.12.1 Totalomsetningen av legemidler i ATC-gruppe R i 2008

	Omsetning mill. kr	Prosent av total
Reseptpliktige legemidler etter resept til den enkelte pasient	1 365,9	78,8
Reseptpliktige legemidler til institusjoner (ordre)	55,0	3,2
Legemidler med godkjenningfritak, resept	1,3	0,1
Legemidler med godkjenningfritak, institusjon (ordre)	1,6	0,1
Reseptfrie legemidler	308,5	17,8
Totalomsetning gruppe R	1 732,3	100,0

Tabell 7.12.2 Omsetning og forbruk av ATC gruppe R etter resept (mill. kroner og mill. DDD)

ATC 2. nivå		2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08	2008 mill. DDD	Prosent endring 2007-08	DDD per 1000 innb./døgn 2008
R01	Rhinologika (nesedråper/nesespray)	108,7	1,3	29,1	3,1	16,8
R03	Midler ved obstruktiv lungesykdom	1 022,3	2,2	100,1	1,5	57,9
R05	Hoste og forkjølelsemidler	55,9	-1,9	8,4	0,0	4,9
R06	Antihistaminer til systemisk bruk	179,0	-9,2	87,9	1,3	50,8
R07	Andre preparater med virkning på respirasjonssystemet	0,0*	-	0,0*	-	-
Totalt		1 366	0,3	226	1,6	130,4

* Beløpet er så lavt at det ikke kommer til syne i denne tabellen.

R01 Rhinologika

Med rhinologika menes legemidler som brukes ved «rennende neser». Gruppen omfatter legemidler til bruk i nesene ved forkjølelse eller allergitilstander, og gruppen er stor både som reseptfritt salg og salg etter resept. Den totale omsetningen var på 244 mill. kroner, hvorav reseptfritt salg utgjorde 135,3 mill. kroner (55,5 prosent av totalen). Størst omsetning av reseptfritt er for nesesyprer til bruk ved tett nese, med 120 mill. kroner. Forbruket av disse nesesyprer ser ut til å ha stabilisert seg på 27 mill. DDD solgt fra apotek. Omsetningen har gått ned med 29 prosent fra 2003, da disse legemidlene ble tillatt omsatt utenfor apotek (LUA-ordningen).

Høsten 2008 ble bruk av slimhinneavsvellende nesesypra til barn under ett år diskutert. Oksymetazolin i styrke 0,1 mg/ml (Rhinox) er registrert for denne aldersgruppen. Legemiddelverket anbefaler at så små barn ikke behandles med slimhinneavsvellende nesesyprer. Disse legemidlene blir trukket tilbake fra LUA-utvalget per 1. januar 2009.

Omsetning av nesesypra til barn under 1 år (oksymetazolin 0,1 mg/ml) fra apotek var på 4,1 mill. kroner og 156 000 DDD i 2008. Det ble solgt 82 600 pakninger.

Nesedråper/spra til bruk ved allergi ble omsatt for 13,4 mill. kroner reseptfritt, med et forbruk på 1,1 mill. DDD. Dette er en tilbakegang fra 2007 på henholdsvis 9,5 prosent for omsetning og 12,5 prosent for forbruk. De samme legemidlene på resept omsatte for 7 mill. kroner, med et forbruk på 877 000 DDD, som tilsvarer omsetning og forbruk i 2007. Andre reseptpliktige legemidler i R01 er nesesypra til lokal kortikosteroidbehandling, som forebyggende behandling av allergiske lidelser i nesene. Disse midlene ble omsatt for 95,9 mill. kroner.

R03 Midler ved obstruktiv lungesykdom

Midler ved obstruktiv lungesykdom er den klart største undergruppen i ATC-gruppe R når det gjelder omsetning etter resept, og utgjør om lag trefjerdedel av hele gruppen. I følge Norges Astma og Allergiforbund forekommer astma hos 10 – 12 prosent av norske barn og unge, og hos ca. 8 prosent av voksne. Det har vært en jevn økning i forekomsten av astma de siste 40 årene⁶.

Det finnes internasjonale retningslinjer for behandling av astma og KOLS, men det er usikkert i hvilken grad disse er implementert i Norge. Den medikamentelle behandlingen av astma bestemmes individuelt ut fra grad av astmakontroll. Ved milde plager brukes korttidsvirkende beta₂-agonister ved behov. Milde plager, men pusteproblemer flere ganger i uken, behandles med lav til middels dose inhalasjonssteroid. Personer med moderate og alvorlige astmaplager bør bruke en kombinasjon av inhalasjonssteroid og langtidsvirkende beta₂-agonister.

⁶ Norges Astma og Allergiforbund, <http://www.naaf.no/no/Fakta> (13.01.2009)

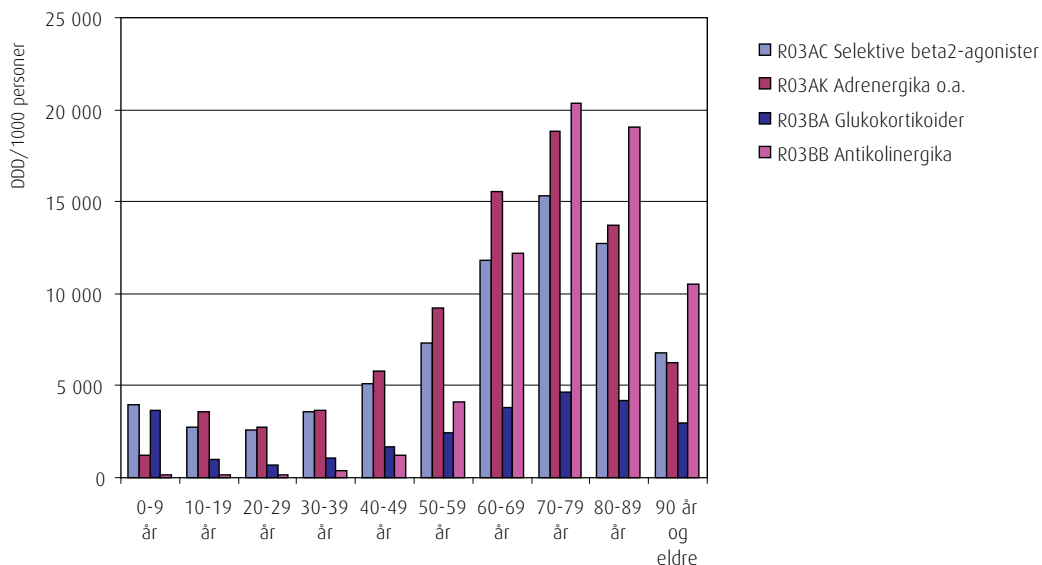
Antall definerte døgndoser fordelt etter alder og justert for antall personer innenfor aldersintervallene er vist i figurene 7.12.1 og 7.12.2. Tallene i tabell 7.12.1 viser at behandlingsgraden øker med økende alder fra man er i 40-års alderen. Figuren viser også at barn mellom 0 og 9 år bruker mer slike legemidler enn eldre barn og unge voksne. I figur 7.12.2 (på neste side) ses forbruket blant barn og unge opp til 17 år. Disse bekrefter at det er flere av de yngste barna som får slik behandling.

Det ble solgt adrenerge legemidler til inhalasjon (beta₂-agonister, inklusive kombinasjoner, R03A) for 686,7 mill. kroner i 2008, en liten økning fra 2007 (1,9 prosent). Antall forbrukte døgndoser var omtrent uforandret, og ligger på 60 mill. DDD. Adrenerge legemidler som salbutamol (Ventoline), terbutalin (Bricanyl), salmeterol (Serevent) og formoterol (Oxis) til inhalasjon brukes til forebygging av anfall og ved anfall. Legemidlene brukes også i kombinasjon med glukokortikoider (Seretide (salmeterol og flutikason) og Symbicort (formoterol og budesonid)).

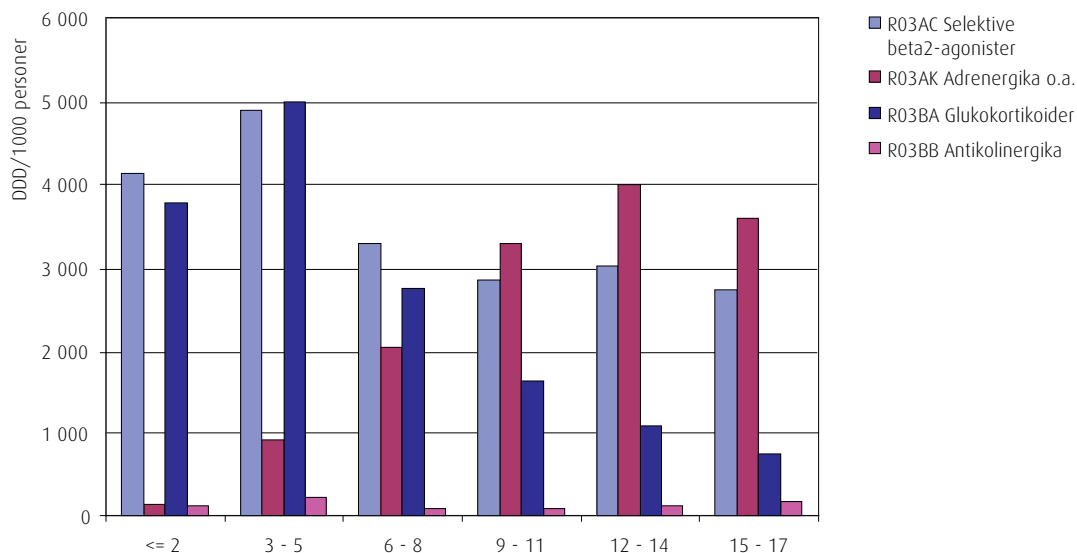
Seretide (salmeterol og flutikason) og Symbicort (formoterol og budesonid) er kombinasjoner av glukokortikoider og langtidsvirkende beta₂-agonister. Disse står til sammen for en omsetning på 540 mill. kroner. Forbruket er 31,8 mill. DDD. Selektive beta₂-agonister (korttidsvirkende og langtidsvirkende) alene ble omsatt for 146,7 mill. kroner, mens forbruket var på 28,3 mill. DDD.

Det antikolinerge middelet Spiriva (tiotropiumbromid) har kun vedlikeholdsbehandling av KOLS som godkjent indikasjon. Spiriva ble omsatt for 63,6 mill. kroner i 2008, en økning på 20 prosent fra 2007. Singulair (montelukast) har som indikasjon tilleggsbehandling ved astma, når annen behandling ikke gir tilstrekkelig kontroll over sykdommen. Singulair hadde en økning på 7,7 prosent i omsetning og 8,6 prosent i forbruk. Det ble omsatt for 102,2 mill. kroner i 2007. Legemidlet refunderes på blå resept kun for diagnosen astma.

Figur 7.12.1 Forbruk av legemidler til bruk ved obstruktive lungelidelser fordelt på aldersintervaller, 2008 (DDD/1000 personer i aldersintervallet)

Figur 7.12.2 Forbruk av legemidler til bruk ved obstruktive lungelidelser fordelt på aldersintervaller for barn og unge til og med 17 år, 2008 (DDD/1000 personer i aldersintervallet)

R05 Hoste- og forkjølelsemidler

Det finnes både reseptfrie og reseptpliktige hoste- og forkjølelsemidler. Blant forkjølelsemidler regnes slimløsende midler som acetylcystein (Mucomyst, Bronkyl) og bromheksin (Bisolvon). Hostemidlene er slimløsende og smørende hostesaft (Solvipect, Thymipect, Bergensk brystbalsam), hostesaft og tabletter for tørrhoste (Noskabin), og sterke hostestillende midler som Cosylan (etylmorfin), Sterk hostesirup NAF (etylmorfin og kodein) og Solvipect comp (etylmorfin og guaifenesin).

Totalt ble det omsatt hoste- og slimløsende midler på resept og reseptfritt for 149,6 mill. kroner i 2008. Forbruket utgjorde i 2008 17 mill. DDD. Det er ikke store endringer for disse midlene i forhold til 2007. Det reseptpliktige salget (Cosylan, Sterk hostesirup NAF, Solvipect comp) var på 55,9 mill. kroner, det vil si 37 prosent av totalomsetningen. Reseptfritt salg var på 93,7 mill. kroner.

Forkjølelsemidlene acetylcystein (Bronkyl, Mucomyst) og bromheksin (Bisolvon) ble omsatt for 41 mill. kroner på resept og reseptfritt tilsammen.

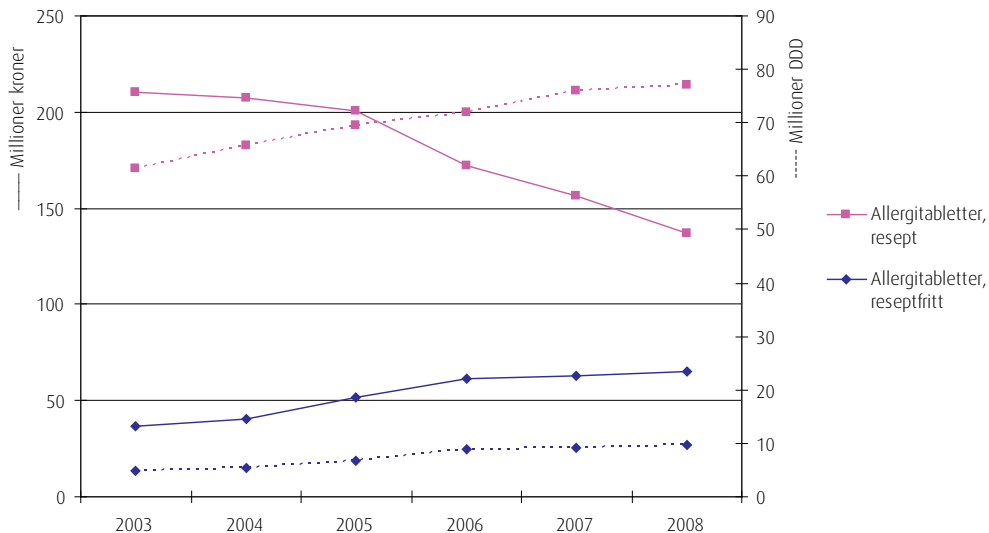
R06 Antihistaminer til systemisk bruk

Antihistaminer til systemisk bruk blir hovedsaklig brukt til behandling av pollenallergi. Flere legemidler i denne gruppen omsettes både etter resept fra lege, og som reseptfrie preparater.

Tre typer allergitabletter har vært solgt reseptfritt i pakninger opp til 30 tabletter, de siste årene. Dette er loratadin (Clarityn), ebastin (Kestine) og cetirizin (Zyrtec). Fra 1. mai 2006 ble også cetirizin, loratadin og fexofenadin (Telfast) valgt som foretrukket legemiddel for rekvirering på blå resept, mens desloratadin (Aerius) og ebastin (Kestine) fra 30. november 2008 ikke lenger refunderes på blå resept.

Det ble solgt allergitabletter for 137 mill. kroner etter resept i 2008 (figur 7.12.3). Dette er en tilbakegang på 12,3 prosent fra 2007, samtidig som at forbruket i DDD har økt med 1,2 prosent. I tillegg kommer allergitabletter av eldre type (R06AB; dekslorfeniramin (Phenamin, Polaramin)) som ble omsatt for 8,4 mill. kroner.

Figur 7.12.3 Omsetning og forbruk av allergitabletter, reseptpliktig på resept og reseptfritt, eksklusive allergitabletter av eldre type (R06AB) (mill. kroner og mill. DDD).

I tillegg til antihistaminer til bruk ved allergier kommer legemidlene i gruppe R06DA, alimemazin (Vallergran) og prometazin (Phenergan) som benyttes som sovemidler. Disse ble omsatt for 33,2 mill. kroner i 2008.

Det reseptfrie salget av allergitabletter var på 65,3 mill. kroner, en økning på 3,8 prosent fra 2007. Økningen i forbruk av reseptfrie allergitabletter har vært på 5,8 prosent. Totalt ble det omsatt allergitabletter for 211 mill. kroner (inklusive tabletter av eldre type, R06AB)

Det største enkeltlegemidlet etter resept var desloratadin, med omsetning på 49,1 mill. kroner. Tilbakegangen i omsetning og forbruk av desloratadin var på rundt 15 prosent fra 2007. Forbruket av cetirizin har samtidig gått fram med 7,5 prosent på resept, og loratadin med 5,5 prosent.

7.13 ATC - GRUPPE S

SANSEORGANER

DEFINISJON

ATC-gruppe S inneholder legemidler med mange ulike effekter, beregnet for behandling av lidelser i øyet og øret. Legemidlene brukes til for eksempel behandling av infeksjoner, som betennelsesdempende middel, ved allergier, AMD (aldersrelatert makuladegenerasjon), grønn stær, bedøvelsesmiddel med mer.

Viktige endringer

For ATC-gruppe S var det ingen store endringer i 2008.

Tabell 7.13.1 Totalomsetningen av legemidler i ATC-gruppe S i 2008

	Omsetning mill. kr	Prosent av total
Reseptpliktige legemidler etter resept til den enkelte pasient	284,7	69,9
Reseptpliktige legemidler til institusjoner (ordre)	51,5	12,7
Legemidler med godkjenningfritak, resept	1,6	0,4
Legemidler med godkjenningfritak, institusjon (ordre)	3,6	0,9
Reseptfrie legemidler	65,7	16,1
Totalomsetning gruppe S	407,2	100,0

Tabell 7.13.2 Omsetning av ATC-gruppe S etter resept (mill. kroner)

ATC 2. nivå		2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08
S01	Øyemidler	270,6	4,4
S02	Øremidler	2,6	12,9
S03	Øye- og øremidler	11,6	12,1
Totalt		284,7	4,8

S01A Infeksjoner

Legemidler til behandling av øyeinfeksjoner (S01A) ble omsatt for 46,2 mill. kroner i 2008. Kloramfenikol (S01AA01) bidrar alene med 37 mill. kroner.

S01E Glaukommidler og miotika

Legemidler til behandling av grønn stær (S01E) er den absolutt største gruppen øyemidler, med en omsetning i 2008 på 164,4 mill. kroner. Dette utgjør 61 prosent av omsetningen av øyemidler etter resept. Latanoprost (Xalatan) er det største preparatet, med omsetning på 61,6 mill. kroner. Timolol i kombinasjon med andre virkestoffer (Cosopt, Fotil, Xalcom) bidrar også betydelig, med et salg på 52 mill. kroner i 2008.

S01G Karkontraherende og antiallergiske midler

En annen stor undergruppe er S01G, som i hovedsak inneholder øyedråper til bruk ved allergier. Totalsalget av øyemidler mot allergi etter resept og reseptfritt utgjør 65,4 mill. kroner sammenlagt. Det reseptfrie salget var på 31,6 mill. kroner i 2008, og utgjør 48,3 prosent av totalsalget. Salg etter ordre utgjør kun 0,5 prosent av totalsalget. Omsetningen etter resept var på 33,8 mill. kroner, en tilbakegang på 2,1 prosent fra 2007.

Levokabastin (Livostin) er det største legemidlet som brukes ved øyeallergi. Dette ble omsatt på resept for 11,3 mill. kroner, en nedgang på 1,1 prosent fra 2007. Den reseptfrie omsetningen var på 18 mill. kroner. Den reseptfrie omsetningen av levokabastin er på 61,5 prosent av totalomsetningen.

7.14 ATC - GRUPPE V VARIA

DEFINISJON

Gruppe V er en oppsamlingsgruppe, med blant annet allergener, dvs. midler til å påvise allergi, legemidler som brukes i forbindelse med å diagnostisere sykdom (diagnostika) og kontrastmidler. Videre er også sterilt vann og saltvannsuppløsninger plassert i gruppe V. Omsetningen av legemidlene i gruppen skjer i stor grad til sykehusene.

Viktige endringer

For ATC-gruppe V var det ingen store endringer i 2008.

Tabell 7.14.1 Totalomsetningen av legemidler i ATC-gruppe V i 2008

	Omsetning mill. kr	Prosent av total
Reseptpliktige legemidler etter resept til den enkelte pasient	38,2	21,9
Reseptpliktige legemidler til institusjoner (ordre)	95,8	54,9
Legemidler med godkjenningfritak, resept	6,2	3,6
Legemidler med godkjenningfritak, institusjon (ordre)	12,6	7,2
Reseptfrie legemidler	21,7	12,4
Totalomsetning gruppe V	174,6	100,0

Tabell 7.14.2 Omsetning av de største undergruppene etter resept, (mill. kroner)

ATC 2. nivå		2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08
V01	Allergener	16,1	33,5
V03	Alle andre terapeutiske preparater	22,0	27,1

Allergener i V01 er allergenekstrakter for gress- og trepollen. I gruppen V03 Andre terapeutiske preparater er blant annet midler til bruk ved forgiftninger, og midler som motvirker toksisitet av cytostatika.

Tabell 7.14.3 Omsetning av de største undergruppene til sykehus/sykehjem (ordre) (mill. kroner)

ATC 2. nivå		2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08
V03	Andre terapeutiske preparater	17,4	15,4
V08	Kontrastmidler	72,9	6,8

Kontrastmidler til bruk for røntgen, magnettomografi og ultralyd (V08) ble solgt for 76,1 mill. kroner i 2008 (ordre og resept samlet, inkl. godkjenningstak).

Det reseptfrie salget i gruppe V består av oppløsnings- og fortløsningsvæsker, skyllevæsker som saltvannsløsninger og sterilt vann. Dette utgjør 18,1 mill. kroner i 2008.

7.15 ATC - GRUPPE Q

LEGEMIDLER TIL DYR

DEFINISJON

Denne gruppen omfatter legemidler som brukes til behandling av dyr.

Tabell 7.17.1 Omsetning av ATC-gruppe Q i kroner (mill kroner)

ATC 1. nivå	Hovedgrupper	2008 mill. kr	Prosent endring 2007-08
QA	Fordøyelsesorganer og stoffskifte	8,7	14,0
QB	Blod og bloddannende organer	1,2	-0,8
QC	Hjerte og kretsløp	4,5	9,4
QD	Dermatologiske midler	3,6	4,5
QG	Urogenitalsystem og kjønnshormoner	10,0	-0,5
QH	Hormoner til systemisk bruk, Ekskl. Kjønnshormoner og insulin	3,2	6,6
QI	Immunologiske midler	33,6	-10,1
QJ	Antiinfektiva til systemisk bruk	54,6	6,5
QL	Immunsuppressive midler	1,6	58,3
QM	Muskler og skjelett	41,5	9,7
QN	Nervesystemet	23,1	2,2
QP	Antiparasitære midler, insekticider og insektmidler	156,2	16,9
QR	Respirasjonsorganer	0,5	-19,4
QS	Sanseorganer	8,0	9,1
QV	Varia	1,9	5,3
Sum		352,3	9,1

Det ble solgt veterinærpreparater for 352,3 mill. kroner i 2008. Dette er en økning på 9,1 prosent fra 2007, og tilsvarer økningen fra 2006 til 2007.

Største gruppe er QP antiparasitære midler. Det ble omsatt midler til behandling av eller forebyggende behandling av ectoparasitter (skabb, lus, flått, flueplage etc) for 71,7 mill. kroner i 2008 (QP53), en økning på 23,5 prosent. Legemidler til behandling av endoparasitter (innvollsorm og lignende) hos dyr (QP52) ble omsatt for 58,1 mill. kroner, en økning på 12,4 prosent.

Gruppen QJ Antiinfektiva til systemisk bruk kommer som nummer to med omsetning på 54,6 mill.

kroner. Den største gruppen er penicillinbehandling av infeksjoner hos hund, storfe og gris (QJ01) med 46 mill. kroner.

Gruppen QM Muskler og skjelett er tredje størst med omsetning på 41,5 mill. kroner i 2008.

Det har vært en økning i omsetning av immunologiske midler (QI) de siste årene. I 2005 ble immunologiske midler omsatt for 1,2 mill. kroner, i 2006 for 31,1 mill. kroner og i 2007 for 37,3 mill. kroner. I 2008 var denne omsetningen på 33,6 mill. kroner, en tilbakegang på 10 prosent fra 2007. Omsetningen gjelder i stor grad vaksiner til hund og katt.